

OMNES UNUM

(TODOS UNO)

1 9 6 2

ŠTEV. 4

GLASILO SLOVENSКИH DUHOVNIKOV
V ZAMEJSTVU

K A Z A L O

Cerkev v Jugoslaviji	113
Filip Žakelj: Slovenski spomini in jubileji	117
Pastirsko pismo vernikom Ljubljane in ljubljanske škofije	129
Vernikom ljubljanske škofije za novo leto 1962	131
Sv. Ciril in Metod glavna zaščitnika ljubljanske škofije	133
Sveti oče Janez XXIII. povzdignil ljubljansko škofijo v nadškofijo	135
Govori ob slovesni povzdignitvi ljubljanskega škofa Antona Vovka v nadškofa dne 4. marca 1962	136
Smrt božjega služabnika škofa Antona Martina Slomška	138
Svetilnik slovenskega naroda	139
Novice od povsod	141

Glede vseh upravnih zadev in poravnave naročnine se obračajte naravnost na upravo: Rev. Stanko Škrbe, Ramón Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina, ali pa na sledeče sobrate poverjenike:

Kanada: Rev. Anton Vukšinič, 146 Bell Street, Port Colborne, Ontario.

U. S. A.: Rev. Jožef Ferkulj, St. Vincent Home, 1340 N. — 10 Str. Quincy, Illinois, USA.

Čile: Rev. dr. Trdan, Capellán, Hacienda Acuelo, Est. Hospital, Chile.

Italija: Rev. Tone Iskra, Chiesa del S. Nome di Maria, Foro Traiano 89, Roma.

Trst: Msgr. Jože Javnik, Boršt 91, Trieste.

Gorica: Mons. dr. Franc Močnik, Via Don Bosco 3, Gorizia.

Avstrija: Rev. Vinko Zaletel, Viktringer Ring 26, Klagenfurt.

Naročnina: Za Argentino in Čile 150 argentinskih pesov. Za U. S. A. 2.50 dolarja. Za vse ostale dežele vrednost zamenjave 2.50 dolarja. Kdor želi, more poravnati naročnino z mašnimi štipendiji. To velja zlasti za Evropo. Opraviti je treba tri sv. maše. Naj nihče ne opravi maš prej, dokler mu ni sporočeno, da so namenjeni zanj že določeni. Maše, za katere nam ni sporočeno, da so sprejete oz. opravljene, smatramo za neopravljene in naročnino za neporavnano.

Uprava

OMNES UNUM

LETO IX.

1962

ŠTEV. 4

CERKEV V JUGOSLAVIJI

Podpisani katoliški škofje in nadškofje Jugoslavije, zbrani na svoji plenarni letni konferenci v Zagrebu v dneh od 20. do 23. novembra 1960, upoštevajoč ponovno izraženo željo naklonjenih elementov v državni upravi za skorajšno normalizacijo odnošajev med državo in katoliško Cerkvijo, so svojo pozornost posvetili temu vprašanju in so prišli do soglasnega sklepa, da je to tudi želja vseh škofov Jugoslavije. Škofje so prepričani, da bi taka normalizacija bila zelo velika pridobitev za Cerkev in državo. Taka ureditev naših medsebojnih odnošajev bi zelo pripomogla k splošni normalizaciji naših notranjih razmer in bi istočasno zelo povečala ugled naše državne federacije na tujem. Iz tega razloga so katoliški škofje pripravljeni podpreti vsak odkritosrčen trud za doseg res zdravega in trajnega modusa živendi med Cerkvijo in državo v naši domovini.

Da bi se izognili vsaki nevarnosti nesporazumov in napačnih interpretacij našega stališča, moramo že kar v začetku podati izjavo temeljne važnosti. Noben posamezen škof ali skupina škofov nima pravice govoriti v imenu katoliške Cerkve. To avtoriteto ima samo Sveta stolica ali sveti oče, papež kot naslednik sv. Petra, prvega apostola. Zaradi tega katoliški škofje Jugoslavije niso pooblašteni, da začnejo pogajanja z državno vlado o ureditvi odnošajev med Cerkvijo in državo. Še manj so pooblašteni skleniti kak dokončen sporazum v tem oziru. V skladu z božjo ustavo Cerkve spadajo zadeve te vrste v izključno kompetenco Njegove svetosti papeža kot najvišjega vidnega poglavarja vse katoliške Cerkve. Na drugi strani pa to ne more in tudi ne bi moglo škofom preprečiti aktivnega sodelovanja pri pripravah in ureditvi pogojev, primernih za sporazum med državno vlado in Sveto stolico.

Za vodstvo takih pogajanj in še bolj za srečen zaključek sporazuma kaže, da je potrebno obširno in metodično pripravljalno delo. Treba je ustvariti ugodno ozračje. V takem ozračju bo treba upostaviti nove in tesnejše stike, izmenjati misli na konstruktivni način in obstoječe razlike in nasprotujoča si stališča postopoma odstraniti. Kot prvi korak bi škofje s svoje strani spodbujali podrejeno duhovščino in vernike k zvestemu in vestnemu izpolnjevanju državljanskih dolžnosti in nalog. Škofje bi uporabili svoj vpliv za pospeševanje patriotskega čustvovanja med ljudskimi množicami, vzgajali bi jih za žrtve za javno blaginjo, za ljubezen do domovine, učili bi jih, kako naj sodelujejo z državnimi oblastmi pri gradnji srečne bodočnosti naše domovine in kako se izogibatj vsemu, kar bi moglo škoditi materialnim in moralnim koristim naše skupnosti. Na drugi strani pa bi škofje pričakovali od državnih oblasti, da izvajajo določila ustave in zakona o položaju verskih skupnosti liberalno in naklonjeno in da pokažejo naklonjenost Cerkvi in njenim predstavnikom.

Škofje si dovoljujejo staviti določene predloge o načinih in sredstvih, s katerimi bi se dal pospeševati duh medsebojnega zaupanja in ga razviti do stopnje, na kateri bi se mogla začeti pogajanja med državo in Sveto stolico. V ta namen predlagamo naslednje:

1. V paragrafih 6 in 7 zakon o položaju verskih skupnosti določa, da naj niko ne preprečuje državljanom udeležbe pri javnem bogoslužju. Toda obžalovati je treba, da učitelji in drugi šolski funkcionarji izvajajo pritisk na otroke in dijakke, da bi jih odvrnili od zahajanja v cerkev, od božjih služb in cerkvenih slovesnosti. Nekateri učitelji gredo tako daleč, da dijakom grozijo s slabimi ocenami, če se bodo udeleževali božjih služb. Ta pritisk se je razširil tudi na starše, od katerih je bilo zahtevano, naj svojih otrok ne pošiljajo v cerkev, ker sicer bodo izgubili službo ali penzijo in občutili druge neprijetne posledice. To se še danes dogaja kljub pritožbam duhovnikov in škofov pri pristojnih oblasteh. To je v očitnem nasprotju z določili zakona. Zato vlado prosimo, da to prakso ustavi. Dalje moramo poudariti, da besedilo sicer zelo liberalno proglašča svobodo verskega življenja za vse državljane, da pa so mnogi naši državljani prisiljeni, da se tej svobodi odpovedo. Mnogi uslužbenci državne uprave in zlasti tisti, ki so zaposleni v šolstvu in šolski upravi, si preprosto ne upajo zahajati v cerkev ali se udeleževati verskih obredov. Ne upajo se poročiti v cerkvi ali dati krstiti svoje otroke. V nekaterih primerih so bili učitelji odpuščeni in uradno jim je bilo povedano, da se je to zgodilo zato, ker so se redno udeleževali javnega bogoslužja. Jasno je, da mnogi uradniki delujejo v nasprotju s črko in duhom zakona. Svojim podrejenim grozijo s težkimi upravnimi kaznimi za udeležbo pri javni službi božji in za izpolnjevanje dolžnosti, ki jih določajo zapovedi njihove Cerkve. Škofje moramo poudariti ta dejstva in pozvati vlado, da napravi odločne korake za končanje teh kroničnih kršitev zakona. Pred dvema letoma so škofje vladj poslali posebno spomenico o obžalovanju vrednih dogodkih, do katerih je prišlo v Bačini blizu Ploč v Dalmaciji. Dva duhovnika, ki sta prišla tja, da bi maševala v tamnejši cerkvi, sta bila fizično napadena in pretepena in s silo izgnana iz kraja. S silo jima je bil tudi preprečen vstop v cerkev. Vendar nam ni znano, da bi vlada podvzela kake korake, da se v bodoče preprečijo podobni napadi na duhovnike.

2. Začenjajoč s splošnim načelom verske svobode zakon določa (paragraf 16), da naj bo osebam, ki se zdravijo v bolnišnici, živijo v domovih za stare ljudi, v šolskih taboriščih, dijaških domovih in podobnih ustanovah, dana možnost za versko življenje v mejah hišnega reda in da naj bo njihovim duhovnikom dovoljeno, da jih obiščejo kadarkoli bi izrazili željo, da jih duhovnik obišče. To je dobro in pametno določilo. Toda z obžalovanjem moramo izjaviti, da niti tega jasnega določila v zakonu odgovorni funkcionarji niso spoštovali. Študentom v dijaških domovih je bilo v praksi onemogočeno iti v cerkev, duhovnikom je bil pogosto preprečen obisk bolnikov in umirajočih v bolnišnicah in domovih za stare in onemogle. Položaj oseb v vojaški službi, v kaznilnicah in poboljševalnicah je še slabši. Tem osebam bi se naj vsaj v primeru nevarnosti bližnje smrti dala priložnost, da sprejmejo svete zakramente. Podobno naj bi vojaki imeli vso svobodo, da gredo ob nedeljah in praznikih v cerkev. Vojaška disciplina gotovo ne bo trpela; nasprotno, ta korak bi gotovo dobro odjeknil med vojaki, njihovimi starši in med jugoslovanskim ljudstvom na splošno.

3. Stara praksa je že, da v oddaljenih vaseh, kjer ni cerkve ali kapele, duhovniki spovedujejo stare in bolne v zasebnih hišah. Toda v mnogih primerih so bili duhovniki kaznovani za tako izvrševanje dušnopastirskih dolžnosti. Tisti

sodniki, ki izrekajo kazni v takih primerih, gotovo pomagajo pri ustvarjanju upravičenih razlogov za nezadovoljstvo z javno upravo.

4. Prosimo, naj se da dovoljenje delodajavcem, delavcem, dijakom in šolskim otrokom, da praznujejo dneve počitka ne samo ob nedeljah, ampak tudi ob zapovedanih praznikih, ki jih je samo deset v celem letu.

5. Ker zakon ne dovoljuje nikakega verskega pouka v šoli, bi bilo primerno in pravično, da bi v šolah bila prepovedana tudi vsaka protiverska propaganda. Šole so ljudska last in velika večina našega ljudstva je verna in želi svoje otroke vzgojiti v verskem duhu. Mladina trpi, kadar šolski pouk nasprotuje tistemu, kar se je naučila doma od staršev. Zlasti učitelji v ljudskih šolah naj bi se omejili na učenje svojih predmetov. Na drugi strani pa zakon ne omejuje verskega pouka samo na župnijska poslopja. Zato je verski pouk dovoljen v vseh in ne samo v župnijskih cerkvah. Kljub temu pa so nekateri sodniki kaznovali duhovnike, ki dajejo verski pouk v kapelah in majhnih cerkvah na področju svoje župnije. Duhovniki so bili kaznovani z denarnimi globami in zaporom. V mnogih primerih so bili duhovniki kaznovani tudi zato, ker so dajali verski pouk otrokom, ki so k pouku prišli prostovoljno, toda brez pismenega dovoljenja staršev. Dalje skušajo nekateri šolski ravnatelji otrokom preprečiti udeležbo pri verskem pouku s tem, da z njimi krivično postopajo in uporabljajo druga nezakonita sredstva. V nekaterih krajih so krajevne oblasti celo izsiljevale izjave od staršev, da svojim otrokom niso dali dovoljenja za udeležbo pri verskem pouku.

6. Cerkev ne more izvrševati svojih dolžnosti in dejansko ne more niti obstajati brez primernih šol za vzgojo duhovniškega naraščaja in drugih služabnikov Cerkve. Šole za vgojo mladine in verskih poklicev so bistvena potreba. Pravica in dejanska potreba zahtevata, da se semenišča in verske šole Cerkvi zopet vrnejo v svobodno uporabo. To je eden od osnovnih pogojev za vsako normalizacijo odnošajev med Cerkvijo in državo.

7. Iz istega razloga bi bilo potrebno, da se verskim redovom vrnejo samostani in druga poslopja, ki so nekoč bila v njihovi lasti in v katerih so stanovali.

8. Normalizacija odnošajev bi tudi zahtevala vrnitev in svobodno uporabo cerkvenih poslopij, ki so prej služila za stanovanje župnikov, škofov in kanonikov, in vrnitev drugih stanovanjskih prostorov, ki so nekdanje b'li cerkvena last.

9. Potrebno bi bilo spremeniti zakon o podržavljenju in zaplembi poslopij, določenih za najem, in gradbenih parcel, da bi se tako preprečila bodoča konfiskacija ali nacionalizacija cerkvenih šolskih poslopij, semenišč in zgradb, rabljenih za stanovanja duhovnikov. Brez teh poslopij Cerkev ne more obstajati in izvrševati svoje naloge. Tukaj moramo poudariti, da se Cerkev ne more in da se ne bo odpovedala pravic do premoženja, zaplenjenih cerkva in drugih zgradb.

10. Cerkev se čuti dolžno, da zahteva brezpogojno vrnitev vseh zgradb v katerih se je pred zaplembo vršila služba božja. Nekatero cerkve in kapele so bile zaplenjene in izročene posvetnim namenom brez pristanka Cerkve. Te zgradbe se morajo vrniti Cerkvi.

11. Cerkev zahteva svobodo za gradnjo novih cerkva in župnišč in za pravila in povečanje že obstoječih. Državne oblasti naj bi bile naklonjene pri izvajanju zakonov in predpisov o takih gradnjah.

12. Pokopališča naj se razdelijo in določeni deli naj se dajo priznanim veroizpovedim. Zakon naj duhovnikom jamči pravico do svobodnega vstopa na pokopališče, tako da bodo mogli opravljati verske obrede za umrle člane svoje verske skupnosti. Duhovnikom naj bo tudi dovoljena uporaba pokopaliških kapel za verske obrede.

13. Škofje bi pozdravili sklep državnih oblastí, da dijakom cerkvenih šol dajo iste ugodnosti na državnem transportnem sistemu in iste pravice do zdravljenja v državnih bolnišnicah, kot jih dajo drugim dijakom. Velika večina dijakov, ki se pripravljajo na duhovniške poklice, prihaja iz družin z zelo majhnimi dohodki. Škofje bi tudi cenili, če bi dijaki verskih šol imeli iste pravice in prednosti v vojaški službi, kot jih uživajo dijaki državnih šol.

14. Tisk je postal važna potreba v vsakdanjem življenju slehernega človeka. Cerkev ne more uspešno izvrševati svojih duhovnih nalog, če nima tega modernega sredstva obveščevanja. V predvojni Jugoslaviji je redno izhajalo kakih 150 različnih verskih listov in revij. Sedaj izhajata samo še dva majhna mesečnika. Brošure verske vsebine izhajajo kot razmnoženine, ker je njihovo tiskanje prepovedano. Cerkev naj bi imela vsaj eno svojo lastno tiskarno. Vsaj ena od številnih tiskarn, ki jih je država zaplenila, naj se vrne v cerkveno last ali pa naj se vsaj da dovoljenje, da Cerkev zgradi novo tiskarno in da uvoz potrebno opremo iz inozemstva. Cerkev naj ima pravico do svobodnega obratovanja take tiskarne z lastnimi uslužbenci. Tiskarne v državni lasti naj sprejmejo in izvršujejo naročila za tisk verske literature pod istimi pogoji, kot veljajo za vsa druga tiskarska dela. Neznosno je, da imajo posamezni delavski sveti pravico, da odklanjajo naročila za tiskanje verske literature. Po sedanjem zakonu ima Cerkev pravico, da tiska in objavlja versko literaturo; toda ta pravica ji je bila v veliki meri prikrajšana.

15. Škofje so veseli, da lahko izjavijo, da sedaj nikdo od njih ni v zaporu, da je število zaprtih duhovnikov majhno in da so kriminalni postopki proti njim redkejši, kot so bili. Toda v nekaterih delih države sodišča še vedno nastopajo proti duhovnikom za očitana dejanja z zvezi z njihovimi čisto verskimi dolžnostmi strožje kot proti pripadnikom drugih poklicev.

16. Obstaja zelo upravičen strah in zaskrbljenost, da so sodišča pri uporabi črke zakona proti duhovnikom in vernikom v primerih, ko gre za verske in cerkvene zadeve, kriva nepravilnega postopanja in neupravičene diskriminacije. Nekatera sodišča so uvedla prakso, da uporabljajo nenapisano in neupravičeno pravilo, da je vsak duhovnik kriv vsakega dejanja, ki mu ga očitajo. Opaženo je bilo, da so sodišča v nekaterih primerih našla za primerno, da so duhovnike obsodili na zapor prav za božič in veliko noč.

V bodoče naj bodo prepovedane vse oblike pritiska s strani zveznih, republiških in krajevnih oblasti na duhovnike, da naj vstopijo v tako zvane sindikate duhovnikov.

17. Nobenega zavlačevanja naj ne bo pri izdajanju viz ali dovoljenj za potovanje škofov v Rim, kadar so pozvani, da obiščejo Sveto stolico. Lojalno lahko izjavimo, da so v zadnjih mesecih skoraj vsi jugoslovanski škofje dobili potne liste in vize za obisk v Vatikanu. Naš ideal v tem oziru bi bil, da bi vsak duhovnik in vernik dobil potno dovoljenje brez vsakih težav, kadar želi iti na romanje v svete kraje, kakršni so Jeruzalem, Lurd ali Rim, ali se udeležiti mednarodnih verskih manifestacij, na primer evharističnih kongresov. To bi povsod napravilo dober vtis.

Prj predložitvi te izjave in gornjih predlogov nas vodi prepričanje, da s tem najbolje služimo koristim Cerkve in države. Kot zvesti sinovi obeh resno upamo, da bo ta korak, ki ga podvzemamo, razumevan in proučen v enakem duhu lojalnosti.

O p o m b a: To spomenico sta n. pr. objavila tudi Kat. glas 2. in 9. nov. 1961 ter Duh. življenje, l. 29., marec 1962, str. 130/5.

Slovenski spomini in jubileji

Filip Žakelj, Argentina

Slovenski škofje, sv. Cerkvi zvesti duhovniki in dobri verniki žive v velikih skrbeh glede vere in pravnosti tako majhnega in od vseh strani zatiranega slovenskega naroda. Velika kaplja radosti pa je kanila v naše srce ob petstoletnem jubileju ljubljanske škofije. Cesar Friderik III. je na god sv. Nikolaja 1461 podpisal ustanovno listino, papež Pij II. pa je kot najvišji poglavar sv. Cerkve na mali šmaren leta 1462 potrdil ustanovitev nove škofije. (1)

Škof Anton Vovk je prosil vernike, naj mu za ta jubilej pomagajo obnoviti škofijsko poslopje in ljubljansko stolnico, še mnogo bolj pa je v posebnem pastirskem pismu na prvo adventno nedeljo, 3. dec. 1961, poudaril duhovno obnovo in napovedal od 5. do 15. aprila 1962 poseben misijon za vse ljubljanske župnije in po možnosti — seveda ne v isem času kot v Ljubljani — tudi po okoliških župnijah (2). V pastirskem pismu za novo leto 1962 pa je leto 1962 razglasil za škofijsko jubilejno leto, ki naj pomaga k oživitvi in utrditvi vere v srcih in v življenju vernikov (3). Iz dušnopastirskih razlogov pa se je odločil za novo, bolj pametno razmejitev župnij v škofiji, ki bo veljala od 1. januarja 1963 dalje (4). Meseca maja pa so v spomin 500-letnice škofije brali šmarnice: Marija v vernosti slovenskega naroda. (5)

Neko poročilo pravi, da je prišlo ob misijonih k sv. zakramentom zunaj Ljubljane osemdeset, devetdeset in tudi več odstotkov ljudi, ter dodaja: Ko bi mladi svet mogel in smel bližaj, koliko bi bilo to vredno! (6)

Ljubljanski misijon je mirno potekel. Zlasti spravne pridige ob križu so lepo uspele. Po poročilih je kljub vsemu trudu in pripravam zajel le okoli dvajset odstotkov ljubljanskih prebivavcev (7).

Slovaška in slovenska ležela sta bili pastorki v cerkveni zgodovini. Zelo visoka osebnost v vodstvu Cerkve se je lani čudila, kako da Ljubljana kot središče katoliškega naroda še ni nadškofija (8). Ob petstoletnici ljubljanske škofije pa je sv. oče Janez XXIII. v dejanju pokazal vso naklonjenost ljubljanski škofiji in vernemu slovenskemu narodu.

13. decembra 1961 je ustregel prošnji ljubljanskega škofa Antona Vovka ter sv. Cirila in Metodaja škofa in spoznavavca, imenoval za poglavitna varuha vse ljubljanske škofije (9).

22. decembra 1961. pa je na prošnjo ljubljanskega stolnega kapitlja, ki je prosil za odobritev prošnje vse slovenske ordinarije in za nasvet vse jugoslovanske nadškofije — zagrebški nadškof dr. Franjo Šeper se je tu zelo izkazal, ker je kot сосед ljubljanske škofije in kot predsednik škofovskih konferenc prošnjo v Rim priporočil (10) in po poročilih menda celo osebno posredoval pri mariborskem stolnem kapitlju, a seveda brez uspeha — ljubljansko škofijo povzdignil v nadškofijo, dosedanjega ljubljanskega škofa dr. h. c. Antona Vovka pa v prvega ljubljanskega nadškofaja (11). Povzdignitev ljubljanskega škofijskega sedeža na stopnjo nadškofije je vzbudila dosti komentarjev ne samo med Slovenci, temveč tudi med katoličani drugih narodov. Nemško katoliško časopisje gleda v odloku sv. sedeža predvsem izraz skrbnega zanimanja za katoličane pod oblastjo ateističnega režimov (12). Naše zamejsko časopisje pa je prav naglasilo, da je bil s tem

papeževim odlokom počeščen ves verni, Rimu neomajno zvesti krščanski slovenski narod (13).

2. marca 1962, se je msgr. Anton Vovk kot novoimenovani ljubljanski nadškof predstavil predsedniku — sedaj že bivšemu, ker je bil odstavljen in ga je zamenjala Vida Tomšičeva (14) — Ljudske skupščine Mihi Marinku. (15)

Slovesnost povzdignitve ljubljanske škofije v nadškofijo in škofa Antona Vovka v prvega ljubljanskega nadškofa se je izvršila v ljubljanski stolnici, ki je bila čudovito lepo okrašena in razsvetljena, dne 4. marca 1962, na tretjo postno nedeljo ob pol sedmih zvečer. Povzdignitev je po naročilu papeške bule izvršil zagrebški nadškof dr. Franjo Šeper. Slovesnost pa so s svojo navzočnostjo počastili tudi beograjski nadškof koadjutor dr. Gabrijel Bukatko, mariborski škof dr. Maksimilijan Držečnik ter apostolska administratorja dr. Mihael Toroš in Albin Kjuder. Navzoči so bili stolni kapitelj — zlatomašnik in stolni dekan Josip Šimenc je t'k pred koncem slovesnosti dospel v stolnico iz zaporov — ljubljanski župniki, zastopniki redov in teološke fakultete, mnogo dekanov in župnijskih upraviteljev z dežele ter redovnikov, bogoslovci ter natrpna množica vernikov. Ob slovesnem vходу cerkvenih dostojanstvenikov je stolni pevski zbor pel *Ece sacerdos magnus*. Zagrebški nadškof je v uvodnem govoru razložil pomen slovesnosti in svojo nalogo. Nato je bila prebrana papeška bula v latinščini in slovenskem prevodu. Potem je novi nadškof Anton Vovk prisegel v roke zagrebškemu nadškofu zvestobo apostolskemu sedežu, nakar ga je zagrebški nadškof umestil s tem, da ga je odpeljal na sedež in mu izročil pastirsko palico. Zatem je novi ljubljanski nadškof spregovoril duhovnikom in vernikom. V imenu vseh duhovnikov in vernikov ga je nato pozdravil stolni prošt dr. France Kimovec, na kar se mu je stolni kapitelj poklonil v imenu vseh duhovnikov. Posebno presenečenje je pripravil ap. administrator Albin Kjuder, ki je iz Rima prinesel dragocen srebrn kelih kot dar sv. očeta Janeza XXIII. ljubljanski stolnici za petstoletni jubilej škofije ter ga pred pontifikalno sv. mašo izročil novemu ljubljanskemu nadškofu, ki je s tem kelihom opravil prvo sv. mašo. Kelih ima na notranji strani podstavka napis: *Joannes XXIII P. M. templo principij labacensi quinto vertente saeculo ex quo Labacensis dioecesis condita est. D. D. anno MCMLXII*. Med pontifikalno sv. mašo so bogoslovci peli v koralu premtakljive speve sv. maše, zbor na koru pa je ob spremljavi orkestra izvajal Haydnovo marjacetljsko mašo. Največje doživetje pa je bila ob koncu zahvalna pesem, ki jo je iz polnih grl pela vsa večtisočglava množica. Za sklep pa je še beograjski nadškof koadjutor in križevački apostolski administrator dr. Gabrijel Bukatko zapel v starocerkveno-slovenskem jeziku „Na mnogaja ljeta“ oziroma molitev za papeža, nadškofa in slovenski narod. Zbor bogoslovcev je odgovarjal, a za zadnji odgovor so že vsi ljudje poprijeli. Slovesni sprevod škofov in duhovščine se je le s težavo prerinil skozi množico, ki je prepevala: Marija, skoz življenje (16). Uradno poročilo pravi: „Lepa zgodovinska slovesnost je bila spontan izraz naše vernosti, hvaležnosti do svetega očeta za podeljeno povzdignitev, zvestobe do svete Cerkve in vdanosti klera in vernikov našemu nadpastirju (17).

Na praznik sv. Jožefa 1962 pa je sv. oče Janez XXIII. v tajnem konzistoriju izročil msgr. dr. Juriju Kokša, rektorju zavoda sv. Hieronima v Rimu, palij za nadškofa Antona Vovka. Vsi drugi, ki so v tem konzistoriju prejeli palij, so bili metropolitni, le nadškof Anton Vovk ne (18), ker mariborski stolni kapitelj ni hotel pristati, da bi mariborska škofija prišla kot sufraganska škofija pod Ljubljano. Beograjski nadškof koadjutor dr. Gabrijel Bukatko pa je na veliko

noč zvečer slovesno izročil in nadel palij nadškofu Antonu Vovku v ljubljanski stolnici. Ob tej priložnosti je v izbranih besedah govoril v slovenskem jeziku in med drugim dejal: „Današnja redka slovesnost podelitve palija prevzvišenemu ljubljanskemu nadškofu je samo krona in zaključek tiste vesele slovesnosti, ki smo je bili priče v nedeljo 4. marca, ko je bilo tukaj opravljeno slovesno ustoličenje prvega ljubljanskega nadškofa v novejši zgodovini, prevzvišenega dr. Antona Vovka. Danes mu slavno vladajoči sveti oče Janez XXIII. pošilja in izroča tudi zunanje vidno znamenje te odlike in časti. Ljubljana kot nadškofija postane tudi cerkveno središče slovenskega naroda, njen nadškof pa dosega edinstveni položaj v vsem slovenskem narodu kot nadškof in najvišji cerkveni knez ter predstojnik vseh Slovencev v domovini in do neke mere tudi vseh po širnem svetu“ (19).

Po vsej novi nadškofiji se to leto vrše slovesnosti v spomin petstoletnice ustanovitve škofije, višek slovesnosti pa je bil v Ljubljani 8. in 9. septembra ter bo 7. oktobra pri Mariji Pomagaj na Brezjah.

Ljubljanska teološka fakulteta je za drugi vatikanski vesoljni cerkveni zbor in za petstoletnico ljubljanske škofije izdala poseben tiskani jubilejni zbornik (20).

Molitvena zveza za Slovenijo naš mesec za mesecem spodbuja, naj molimo in se žrtvujemo za stiskano domovino. Ob tako pomembnem jubileju bomo pa svoje molitve in žrtve za slovenski narod, posebej pa za ljubljansko nadškofijo še pomnožili. Sočutne ljubezni in molitve potrebuje zlasti ljubljanski nadpastir Anton Vovk, ki je vsa leta po drugi svetovni vojni veliko trpel, sedaj ga pa Bog še s hudo boleznijo preizkuša.

13. novembra 1960. je bila štiristoletnica rojstva velikega ljubljanskega škofa Tomaža Hrena. Goreče se je trudil, da bi v slovenskem narodu in zlasti v svoji škofiji ohranil pravo katoliško vero; delal je za нравno obnovo duhovščine, vneto širil čiščenje Matere božje in si prizadeval za zedinjenje Uskokov s sv. katoliško Cerkvijo ter pospeševal šolstvo in podpiral umetnost. V vsem trpljenju in apostolskih naporih ga je dvigalo vodilo: „Si taedet labor, aspice praemium“, ki ga je Slomšek prevedel: „Tomaž, se dela bojiš, poglej, kaj dobiš.“ Kot drugo njegovo vodilo pa smemo imenovati njegov pogosti izrek: „Laus Deo eius-que Magnae Matris Virgini.“ [Ko so ljubljanski jezuiti l. 1605 ustanovili na svoji šoli pri sv. Jakobu Marijino kongregacijo, se je na prvo mesto vpisal škof Tomaž Hren (21). Vedno nam bo ostal zgled načelne jasnosti, neomajne zvestobe katoliki Cerkvi in nežne ljubezni do deviške Matere božje.

Zadnja leta se, hvala Bogu, spet bolj pogosto spominjamo božjega služabnika škofa Antona Martina Slomška.

Pred tremi leti je preteklo sto let, odkar je prenesel škofijski sedež iz št. Andraža na Koroškem v Maribor ter je s tem dosegel, da je večina štajerskih Slovencev prišla pod slovenskega škofa (22).

Preteklo leto poleti so slovenski koroški študentje priredili v Mohorjevi hiši v Celovcu razstavo slovenskih kujig v spomin stodesetletnice ustanovitve Družbe sv. Mohorja. Janko Moder je za stoletnico Mohorjeve družbe napisal zgodovino Mohorjeve družbe ter delu dal naslov: Iz zdravih korenin močno drevo. Prav ob skrbnem branju te zgodovine se moremo prepričati, da ima Slomšek izredno velike zasluge, da je to drevesce bilo v Celovcu vsajeno, da se je prijelo, pognalo korenine, zrastle in rodilo lepe sadove (23).

Prav tako je meseca septembra lanskega leto minilo sto deset let, odkar je Slomšek ustanovil bratovščino sv. Cirila in Metoda za zedinjenje vseh Slovanov v kato-

liški veri. Franc Kozan, prvi Slomškov življenjepisec, je kmalu po sveti Slomškovi smrti zapisal o njej: „Kakor lepa jutranja zvezda sveti ta bratovščina na obnebu katoliške Cerkve in ji obeta lepšo bodočnost in pobožno rodoljubje škofa Antona Martina jo je na nebo pripelo“ (24). Iz te bratovščine je nastalo Apostolstvo sv. Cirila in Metoda, na katero dober slovenski duhovnik, ki mora čutiti isto ljubezen do ločenih slovanskih bratov kot božji služabnik Anton Martin Slomšek, ne sme pozabiti.

Škof Anton Martin Slomšek je umrl 24. septembra 1862. Zato letos obhajamo stoletnico njegove smrti. Velike slovesnosti se to leto vrše zlasti po mariborski škofiji, ki so dosegle svoj višek v Mariboru 23. in 24. septembra (25).

Tudi zamejski in izseljenski Slovenci niso pozabili na Slomška.

Tako so se n. pr. v Gorici slovenski dijaki z gimnazije-liceja ter učiteljišča že 10. febr. 1962 spominjali stoletnice Slomškove smrti. Profesor Kraumer jim je lepo prikazal Slomška kot duhovnika, vzgojitelja, pesnika in ljudskega pisatelja, njegove zasluge za ljudsko kulturo in šolstvo ter njegov nauk o ljubezni do rodnega naroda in materinega jezika (26).

Izseljenski list Naša luč sem in tja vrže to leto kako lepo drobtinico Slomškovih naukov (27). G. Vinko Žakelj je pripravil Slomškovo proslavo za slovenske vernike v Belgiji in na Nizozemskem. Sicer pa tam lepo deluje tudi društvo Slomšek (28).

P. Bernard Ambrožič je enajstemu letniku svoje revije Misli za slovenske izseljence v Avstraliji dal podnaslov Slomškovo leto. To označbo takole utemeljuje: „Tako važna se nam zdi stoletnica Slomškove smrti, ki jo letos obhajamo. Umrl je 24. septembra 1862... Skozi vseh 12 mesecev letošnjega leta se bomo spominjali te važne stoletnice. Nč ne dvomimo, da je naša misel vzeta naravnost iz srca tudi našim naročnikom in bralcem. [Kje pa je Slovenec, ki bi ob našem imenu Slomšek ostal hladan in mrzel? Slomškov ožji rojak p. Odišlo nam bo vsak mesec kaj navedel iz Slomškovih krasnih misli za naše skromne Misli. Tudi na to ne bomo pozabili, da je Slomšek poleg Friderika Barage pesen svetniški kandidat; molili bomo za uspeh vseh tistih, ki se za to trudijo. Naj ostane Slomšek tudi nadalje svetel vzor vsakemu zavednemu Slovincu!“ (29)

Slovenci v Argentini so 17. septembra 1961 doživeli blagoslovitev Slomškovega doma v Ramos Mejia zraven Buenos Airesa. Tudi šolski tečaj za slovenske otroke v tem kraju nosi ime po škofu Antonu Martinu Slomšku (30). Letošnje leto pa so slovenski verni izseljenci v Argentini podobno kot avstralski izbrali za Slomškovo leto, ki ga takole utemeljujejo: „Ko so leta 1959 praznovali v Sloveniji Slomškovo leto v spomin stoletnice prenosa škofije v Maribor, so ga posvetili predvsem molitvi za doseg njegove beatifikacije, za kar so opravljena že vsa predhodna dela. Z letošnjim Slomškovim letom pa se hoče emigracija pridružiti želji domovine ter proslaviti Slomška kot duhovnika, kot šolnika, kot ljudskega prosvetnega kulturnega delavca, pa tudi svetniškega človeka“ (31). Glavna slovesnost je bila za vse Slovence Velikega Buenos Airesa v Slomškovem domu v Ramos Mejia 23. septembra 1962, ob istem času kot v domovini. Adroguški škofov zavod pa je 26. avgusta 1962 svojo akademijo posvetil Slomškovega spominu pod geslom: Preljubo veselje, o! kje si doma.

Bred tremi leti je neki mariborski duhovnik spisal šmarnice: *Marijin otrok božji služabnik Anton Martin Slomšek*, ki so jih brali v domovini in vsaj deloma tudi v zamejstvu, za stoletnico prenosa škofovskega sedeža iz št. Andraža v Ma-

ribor. Preteklo leto so bile za mesec maj nat'snjene v frančiškanskem mesečniku Ave Maria. Ponekod so te šmarnice skupaj brali, več tisoč bravcev pa je moglo po dolgem času spet nekaj o Slomšku dobiti v roke. V semenišču in škofovem zavodu v Adrogueju smo jih že preteklo leto brali v tukajšnjem Marijinem mesecu pred praznikom Brezmadežne. Za Slomškovo leto pa jih je izdalo Slovensko dušno pastirstvo v lični knjižici (32). Slovenski lazaristi v Lanusu pa so prav ob sto-desetletnici, odkar je Slomšek prve slovenske duhovnike Misijonske družbe naselil v svoji škofiji in sicer pri Sv. Jožefu nad Celjem, in za stoletnico Slomškove smrti v eni knjigi izdali ponatis Kovačičevega Slomškovega življenjepisa. V knjigi „Zdrava, Marija, milosti polna“ so zbrane Slomškove molitve v čast Materi božji in objavljena tudi molitev Njev v čast za Slomškovo beatifikacijo (34).

Zlasti v mariborski škofiji, pa tudi drugod v domovini in v zdomstvu se vneto priporočajo božjemu služabniku škofu Antonu Martinu Slomšku. Kar dve, od cerkvene oblasti odobreni molitvi imamo na razpolago (35). Radi ju sami molimo in drugim priporočajmo. Edini slovenski listič v domovini Družina pogosto objavlja uslišanja na Slomškovo priprošnjo. Zato tudi mi zaupajmo v njegovo pomoč in vneto pomagajmo pri delu za njegovo beatifikacijo.

Spodobilo bi se, da bi se leta 1960, 1961 in 1962 slovenski duhovniki in verniki bolj spominjali še drugih štirih velikih slovenskih škofov, ko obhajamo šestdesetletnico smrti prvega slovenskega kardinala in goriškega nadškofa dr. Jakoba Missia (umrl 24. marca 1902) (36), štiridesetletnico smrti škofa dr. Antona Mahničja (odšel v večnost 14. dec. 1920, točno dvajset let pred dr. Antonom Korošcem), (37), tridesetletnice smrti goriškega nadškofa dr. Frančiška Borgia Sedeja (po plačilo k Bogu odšel 26. novembra 1931) (38) in petindvajsetletnice smrti nadškofa dr. Antona Bonaventure Jegliča (vzel slovo od nas na praznik obiskovanja bl. Device Marije leta 1937) (39). Razen nadškofa Jegliča noben drug omenjeni škof nima še svojega življenjepisa, pa bi ga vsi zaradi velikih zaslug za sv. Cerkev in slovenski narod zaslužili.

Pred štirimi leti je tako zelo priljubljeni mesečnik Ave Maria, ki ga izdajajo slovenski frančiškani na ameriških Brezjah v Lemontu slavil svoj zlati jubilej (40). 1. avgusta 1962 pa je preteklo petdeset let odkar je bil ustanovljen frančiškanski komisariat slovenske provincije sv. Križa v Združenih državah. Slovenska frančiškanska družina se je tega dogodka spominjala 1. avg. 1962, zunanjo slovesnost pa so obhajali 2. septembra 1962, ko je bilo zadnje letošnje romanje. Ta dan in pri vseh skupnih romanjih so molili na grobu p. Kazimirja Zakrajška, prvega komisarja in tako zelo zaslužnega za slovenske izseljence v Združenih državah, pa tudi drugod (41). Ta dva jubileja nam kličeja v spomin vse velike dobrote in milosti, ki jih je slovenski izseljenski živelj prejemal in prejema že več kot pol stoletja od slovenskih sinov sv. Frančiška v Združenih državah.

Kri ni voda; ne moremo zatajiti svojega slovenskega porekla. Zato nam tudi kot slovenskim duhovnikom krvavi srce, kadar vidimo, da se tako majhnemu slovenskemu narodu gode krivice. Tako so se nam zopet dvakrat odprle rane ob dveh prav žalostnih spominih na Slovence na Koroškem.

10. oktobra 1960 smo se spominjali štiridesetletnice nesrečnega koroškega plebiscita. Marsikdaj za slovensko koroško manjšino krivičnega in žaljivega se je ob hrupnih avstrijskih proslavah za to štiridesetletnico zgodilo. Posebno krivična, do koroških Slovencev sovražna in v velenemškem duhu pisana pa je nemška knji-

žica, ki jo je napisal Hermagoras Schribar in jo je založila nemška knjžarna Carinthia v Celovcu (42).

14. aprila 1962 pa so koroški Slovenci imeli v Celovcu spominsko prireditev ob dvajsetletnici izseljevanja koroških Slovencev in narodnostno zavednih duhovnikov, katere se je udeležilo nad 1000 slovenskih koroških rojakov. Deželni glavar Ferdinand Wenedig je v svojem govoru na spominski proslavi priznal, da so hitlerjanski nacisti koroške Slovence izseljevali zato, ker so bili sinovi slovenskih mater. Lepo je bilo, da je ob tej priložnosti celovski škof dr. Jožef Köstner opravil v stolnici sv. mašo in imel tudi kratko pridigo (43). Seveda so pa grenki spomini ob misli, da pred dvajsetimi leti ubogi slovenski ljudje na Koroškem in z njimi toliko zavednih koroških slovenskih duhovnikov, ki so morali v zapore, izgnanstvo ali pa iz slovenskih župnij na popolnoma nemške, nikjer niso našli nobene opore.

14. dec. 1940 je Bog v svoji previdnosti poklical k sodbi slovenskega narodnega voditelja, duhovnika dr. Antona Korošca (44), 6. aprila 1941 pa so nam nemške bombe, ki so prvi dan vojne med Nemčijo in Jugoslavijo padale nad Beograd, ubile njegovega naslednika, duhovnika dr. Franceta Kulovca (45). Spet dve žalostni dvajsetletnici za katoliški slovenski narod. Rajni pisatelj Franc Saleški Finžgar se je med drugo svetovno vojno — če se smemo zanesti na pričevanje prof. Fr. Lipičnika — sicer takole izrazil: „Naša politika ni bila vredna pol fajfe tobaka. Korošcu smo veliko pisali in govorili, pa vedno isti odgovor: 'Nič ne moremo narediti, moja okolica je gluha za vse podobne nasvete.' Vidite, tako so nam ustvarili to mladino, ki piše danes zgodovino našemu narodu.“ (46). Upamo pa, da doberšen del slovenske duhovščine in večji del slovenskega naroda o dr. Antonu Korošču in drugih voditeljih slovenskega katoliškega naroda drugače misli, kot je pisatelj Fr. Sal. Finžgar.

Z brdkostjo v srečo smo se preteklo leto spominjali dvajsetletnice, odkar so hitlerjanski napeteži izganjali iz ljubljanske in mariborske škofije toliko slovenskih duhovnikov in redovnikov ter jih toliko število nečloveško poniževali in mučili (47).

Zelo hudo pa nam je tudi ob dvajsetletnici komunistične revolucije na naših slovenskih tleh, ko mislimo na toliko nedolžnih žrtev sv. Cerkvi zvestih slovenskih duhovnikov in vernikov. Dr. Maks Miklavčič sicer govori o silnem pomenu 20-letnice narodne vstaje, pa njegovim izvajanjem, ki so zapisana doma, kjer je iskreno resnično presneto težko izreči ali zapisati ni mogoče kar tako pritrditi (48). Res smo Slovenci po drugi svetovni vojski dobili nekaj več slovenskega ozemlja. Težko je izreči trezno sodbo o toliko opevanem napredku javne blaginje v titovski Jugoslaviji po drugi svetovni vojski (49). Pa čeprav bi bilo vse tako res, moramo vsaj duhovniki vedeti, da so materialne dobrine v lestvici vrednost zadnje. Čeprav jih vsem moramo želeti vsaj toliko, da bo vsak mogel uživati primerno blaginjo, vendar drži trditev: „Bolje je živeti ob manjši meri zemeljskih dobrin kot v kar moč ugodnih razmerah živeti v hudem pomanjkanju duhovnih dobrin.“ Dr. Maks Miklavčič pravi: „Če nas je novi red odtegnil od gospodarskega in drugega organizacijskega dela med ljudstvom, pa je zato tudi bolj sprostil našo silo za duhovno poslanstvo, ki nam je neposredna in prva dolžnost. Pri spolnjevanju teh nalog imamo zdaj res več naporov in manj zunanjega priznanja, a ob različni opredelitvi, kdo je resnično vdan verj in Cerkvi. Če se pa kdo še vedno nagiblje k malodušju, naj napravi sprehod po svobodni slovenski zemlji in si ogle-

da nove, prenovljene in s krstniki okrašene cerkve. Lahko bo ugotovil, da še nikoli nismo Slovenci v dveh desetletjih pridobili toľko lepote, da nikoli še niso verniki toľko žrtvovali ne le za svoj narodni napredek, ampak tudi za hiše božje“ (50). Da bi bila slika popolna, bi pa moral dodati še: „Do komunistične revolucije na slovenski zemlji še nikoli domači ljudje niso zaprli in pomorili toľko duhovnikov, niso tako ovirali krščevanja otrok, tako nadzirali državne uslužbence glede cerkvenih porok, glede udeležbe pri sv. maši ob nedeljah in zapovedanih praznikih in še nikoli tako brezbožno vzgajali mladine in odvrčali od tega, kar je božjega.“ Najbolje ga bo o vsem poučila spomenica jugoslovanskih škofov predsedniku Titu jeseni leta 1960 (51). Morda je dr. Maks Miklavčič sam slišal škofa dr. Gregorija Rožmana, ki se je vse duhovniško in škofovsko življenje tako zelo trudil za kaščansko vzgojo slovenske mladine, ko je na zborovanju duhovnikov nekaj mesecev pred koncem druge svetovne vojne dejal: „Rajši vidim, da me komunisti mučijo in živega sežgo na grmadi, kakor pa da bi moral gledati, kako pred mojimi očmi kvarijo slovensko mladino.“ Če bi smeli hoditi po resni svobodni in ne po zasužnjeni slovenski domovini, bi se kmalu prepričali, da je komunistično brezboštvo porušilo mnogo mnogo živih templjev v človeških dušah, zlasti med mladino. Neko poročilo o nekdanji vasi trdi: „Če bo šlo v naši vasi tako naprej, čez deset let nobeden več ne bo molil.“ Prav zato mora biti vsak resen slovenski duhovnik in vernik, ki v Bogu res ljubi svoj tako nesrečni slovenski narod, dvajsetletnice komunistične revolucije na majhni slovenski zemlji v resnici zelo žalosten.

Prav v teh mesecih se spominjamo dvajsetletnice mučeniške oziroma nasilne smrti cele vrste dobrih in gorečih slovenskih duhovnikov.

Tako n. pr. dr. Lamberta Ehrlicha (ubit 26. maja 1942) (52), hinjskega kaplana Henrika Novaka (umorjen 7. junija 1942), Komljanca Jankota, župnika v Prečni (ubit po 17. jun. 1942), šentrupertskega župnika Franca Nahtigala (umorjen 18. jun. 1942) in njegovega kaplana Franca Cvara (ubit skupaj z župnikom isti dan), šentjernejskega kaplana Vinkota Kastelica (mučen 30. jun. 1942), preprostega kaplana Jožeta Kofalta (ubit 15. jun. 1942), Karla Žužka, župnika pri Sv. Vidu nad Cerknico (ustreljen 14. jul. 1942), Jožeta Geohelija, župn. uprav. v Zaplani (umorjen 26. jul. 1942), suhorskega župnika Janeza Ražtresena (strahovito mučen 22. jul. 1942), dragatuškega župnika Jakoba Omahna (umorjen 7. jul. 1942), starotrškega kaplana Franca Kramariča (ustreljen v postelji 2. sept. 1942), kaplana Antona Hočevarja (ubit v noči od 26. na 27. okt.), metliškega kaplana p. Klementa Norberta (zverinsko mučen 29. nov. 1942), kroparskega župnika Franca Kanduča (ustreljen na Štefanov dan 1. 1942) (53).

Pred dvema letoma smo ob petnajstletnici Vetrinjske tragedije spet bolj mislili na tisoče mladih slovenskih protikomunističnih žrtev, med katerimi je bilo veliko število bogoslovcev, pa tudi precej duhovnikov (54). V uradnem letopisu ljubljanske škofije za leto 1959 je o teh vetrinjskih duhovniških žrtvah zapisano: „Neznanega dne v letu 1945 so umrli sledeči duhovniki: Jenko Janez, bivši kaplan v Žužemberku, star 40 let. Remškar Ivan, duhovnik, star 31 let. Froelich Franc, župn. upravitelj v Kokri, star 45 let. Zorman Viktor kaplan v Žužemberku, star 28 let. Kerč Boris, duhovnik, star 26 let. Klobovs Anton, duhovnik, star 29 let. Pezdír Franc, župn. upravitelj pri Sv. Vidu nad Cerknico, star 32 let. Kunstelj Franc, bivši kaplan na Mlani, star 31 let. Šink Matija, duhovnik, star 30 let. Šolar Jožef, bivši kaplan na Sodražici, star 34 let. Polda Anton, bivši kaplan v Dobre-

poljah, star 29 let. Mavec Jakob, bivši kaplan v Toplicah, star 32 let. Hrovat Ivan, župn. upravitelj v Polomu, star 36 let. Trček Stanko CM, star 34 let (55).

20. marca 1961 je preteklo petnajst let po izvršitvi smrtne obsodbe nad dvema slovenskima duhovnikoma: dr. Petra Križaja so obesili, šentjernejskega župnika Cerkovnika Franca pa ustrelili. Neko poročilo pravi, da je dr. Peter Križaj pred obešenjem zbral vse sile in zaklical, da je odmevalo po ljubljanski sod-niji: „Živel Kristus Kralj!“ O Francu Cerkovniku je pa dobro znano, kako mirno se je obnašal v zaporih med krivično sodbo in ob razglasitvi ter izvršitvi obsodbe. Škof dr. Gregorij Rožman je ob zadnjem obisku leta 1957 slovenskim duhovnikom na poslovilnem sestanku tele stvari povedal o župniku Cerkovniku: V ječi se je tako zgledno obnašal, da je nekega uglednega protestanta, ki je bil z njim zaprt, tako pretreslo, da ga je razprosil, naj ga začne poučevati v katoliški veri; ta se je rešil iz ječe, prišel v Avstrijo, kjer je bil bolj poučen v katoliški veri, škof dr. Gregorij Rožman pa ga je krstil in sprejel v katolško Cerkev. Nekemu duhovniku je na smrt obsojeni Cerkovnik naročil: „Jaz grem v smrt; če se boš rešil, povej škofu dr. Gregoriju Rožmanu, da sem mu bil do smrti zvest.“ Dodal pa je še: „Vso krivdo za mojo smrtno obsodbo nosi neki redovnik“ (56).

Drugo poročilo podobno trdi o župniku Cerkovniku: „V komunistični ječi so ga vsi jetniki občudovali kot svetnika. Predno je odšel na morišče, je naročil svojemu sojetniku pozdrave za svojega škofa dr. Gregorija Rožmana in vse duhovnike in je svečano zatrdil, da so bile vse obtožbe proti njemu le laž. Celo ko-munistični državni tožilec je občudoval njegov mir, ko je odhajal na morišče“ (57).

Na god sv. Vincencija Pavelskega leta 1961 je minilo dešet let po smrti msgr. Franca Gabrovška, zmožnega, čudovito načelnega, nesebičnega, kraševsko značajnega slovenskega duhovnika, ki je tudi na slovensko politično življenje gledal z dušnopastirskimi očmi (58).

17. novembra 1961 pa je preteklo deset let, odkar je šel v veselje svojega Gospoda po plačilo v resnici zvesti božji hlapec msgr. Ignacij Nadrah, stolni prošt in bivši generalni vikar ljubljanske škofije. Dolgih petindvajset let je kot rektor semenišča bolj z zgledom kot z besedo izvrstno vzgajal cele rodove bogoslovcev v dobre duhovnike, ki so v ogromni večini ostali neomajno zvesti sv. katolišk. Cerkvi. Na zlati maši med drugo svetovno vojno so veliko lepega go-vorniki o njem povedali; neki duhovnik se je potem izrazil: „Ob takih priložnostih govorniki radi pretiravajo. Kar so pa o Nadrahu povedali, pa vse drži.“ Ni mu bilo najbolj lahko biti generalni vikar ob škofu dr. Gregoriju Rožmanu, pa je ponižno, tiho in z iskreno zvestobo vršil svoje dolžnosti. Ko je na duhovniškem zborovanju med drugo svetovno vojno izrekel vpričo vseh popolno zvestobo škofu dr. Gregoriju Rožmanu z besedami sv. apostola /Tomaža: „Pojdimo še mi, da z njim umrjemo“ (Jn 11,16), je mislil zares. Ko je škof dr. Gregorij Rožman dne 5. maja 1945 na seji stolnega kapitlja, ki mu je svetoval, naj odide, odvrnil: „Potem bodo pa vas zaprli“, je prošt Nadrah, kakor nam je škof dr. Gregorij Rožman povedal, prostodušno odgovoril: „Bomo pa šli v zapore!“ In je res moral že star in bolehen iti. Pa vsaj ena priča izpoveduje, kako je v zaporu znal druge dvigati in držati pokonci. Ta zgledni slovenski duhovnik je tudi vreden obširnega življenjepisa (59).

Pred desetimi leti sta šla drug za drugim v večnost: dr. Aleš Ušeničnik (30. marca 1952) in dr. Franc Ušeničnik (16. aprila 1952). Z dr. Alešem Ušenič-

nikom smó katoliški Slovenci mnogo izgubili. Saj v teh težkih dneh Slovenci nimamo niti enega vodilnega katoliškega filozofa (60).

Omenimo še skromne jubileje našega zdomskega tiska: preteklo leto je tednik *Svobodna Slovenija* obhajal svojo dvajsetletnico (61), pred dvema letoma pa *Matajur*, glasilo benediških Slovencev, svojo desetletnico (61); lansko leto pa sta slavila desetletnico izhajanja *Naša luč*, list za slovenske izseljence v Zahodni Evropi, ter *Misli*, mesečnik za slovenske izseljence v Avstraliji. Ti skromni jubileji nas spet spodbujajo, naj vsaj s tiskano slovensko besedo skušamo priti do slovenskih bratov in sester, ki so v nevarnosti za svoj materin jezik, pa še v večji tiski za vero in pravost.

O p o m b e:

1) Glej zlasti: P. Odilo Hanjšek OFM, 500-letnica ljubljanske škofije, *Ave Maria Koledar* 1962, str. 28/61. Marijan Marolt, Ob petstoletnici ljubljanske škofije, *Duh. življenje*, l. 29., jan. 1962, str. 41/44; isti, Prvi ljubljanski škofje, prav tam, febr. 1962, str. 111/114; isti, Borec proti protestantizmu (Tomaž Hren), prav tam, marec 1962, str. 178/181; isti, Zgodovina ljubljanske stolnice, prav tam, april 1962, str. 236/239; isti, Ljubljanski škofje v preteklem stoletju, prav tam, avg. 1962, str. 488/492.

2) Glej Okr. 13/61 ljublj. škof. ord. z dne 22. nov. 1961, str. 1/4; objavljen je tudi v tej številki OU.

3) Glej Okr. 1/1962 ljublj. škof. ord. z dne 2. jan. 1962, str. 1/5; objavljen je tudi v tej številki OU.

4) Glej Okr. 1/62 ljublj. škof. ord. z dne 2. jan. 1962, str. 5/6.

5) Spisal jih je dr. Maks Miklavčič. Vendar iz neke vesti sklepamo, da so pri pisanju žurnaric tudi drugi pomagali.

6) Po neki vesti n. pr. v Rovtahn nad Logatcem ob misijonu samo okoli 50 odraslih ljudi ni prejelo sv. zakramentov.

7) Glej Božja beseda, l. 13., številka 7., jul. 1962, str. 149. Sicer se pa tudi prejšnja dva misijona v Ljubljani nista prav posebno obnesla.

8) P. L., Na poti do slovenske cerkvene pokrajine, *Novi časi*, 1962, številka 2., str. 3 in 7. Na ta članek posebej opozarjamo.

9) Ap. pismo Janeza XXIII. „Clarissimae“ najdeš v *Acta Ap. Sedis*, l. 54., številka 3, 31. marca 1962, str. 157/158; lat. besedilo in slov. prevod pa v Okr. 3/62 ljublj. škof. ord. z dne 21. febr. 1962, str. 4/6; slov. prevod glej v tej številki OU.

10) Pr. vsebino nagovora zagr. nadškofa dr. F. Š. ob slovesnem ustoličenju nadškofa A. V. v Okr. številka 4/62 ljublj. nadškof. ord. z dne 9. marca 1962, str. 1/2; objavljena tudi v tej številki OU.

11) Lat. izvornik in slov. prevod bule o povzdignitvi ljublj. škofije v nadškofijo in škofa A. V. v nadškofa glej v Okr. številka 3/62 ljublj. škof. ord. z dne 21. febr. 1962, str. 1/3.

12) Glej *Novi časi*, 1962, številka 2., str. 2; *Kat. glas*, 15. febr. 1962, str. 3; *Naš tednik*, 8. febr. 1962, str. 1.

13) *Kat. glas*, 15. febr. 1962, str. 3; *Naš tednik*, 8. febr. 1962, str. 1.

14) *Sv. Slovenija*, 15. avg. 1962, str. 3.

15) Ko *Kat. glas* dne 15. marca 1962 opisuje slovesnosti v ljublj. stolnici dne 4. marca 1962, pripominja: „Odsotna je seveda bila ‘Ljudska oblast’, ki ji za take zgodovinske dogodke ni mar. Vendar resnici na ljubo moramo povedati, da je prejšnje dni sprejel v posebni avdienci novega nadškofa Miha Marinko, ki je msgr. Vovku čestital k imenovanju in se dal z njim fotografirati. Sliko so pri-

neslj; potem razni časopisi, med njimi Delo in Primorski dnevnik. Pri tem bi pa dodali, da bi kje drugje in v drugačnih razmerah tak dogodek pomenil veselje celega naroda in njegovih postavnih voditeljev. V Ljubljani je pa že to veliko, da tega izrednega slavlja niso motili kaki 'incidenti', kot se je svoj čas dogajalo." (stran 1.).

16) Pr. Okr. štev. 4/62 ljublj. nadškof. ord. z dne 9. marca 1962, str. 1; Pr. tudi Kat. glas, 15. marca 1962, str. 1.

17) Okr. štev. 4/62 ljublj. nadškof. ord. z dne 9. marca 1962, str. 1.

18) Oss. Romano, l. 102., štev. 65., 20/21. marca 1962, str. 3.

19) Okr. 6/62 ljublj. nadškof. ord. z dne 15. maja 1962, str. 1/3.

20) Morda je zbornik medtem že izšel. Vsebina je naslednja: J. Aleksič, Sveto pismo včeraj in danes, S. Cajnkar, Uvodna beseda, Fr. Debevec, Psihonervoze in dušni pastir, J. Demšar, Črka je mrtva — duh oživlja, V. Fajdiga, Odločilna vloga volje pri verovanju, V. Fajdiga, Jubileji misijonske znanosti, Fr. Grivec, Ciril-Metodijeva ideja, V. Grmič, Osnove teologije strahu v evangelijih, J. Janžekovič, Tomaževo srečanje z Olle-Laprunom in Blondelom ob prvih načelih, J. Jeraj, Metodične spremembe obravnavanja moralne teologije, M. Miklavčič, Temeljni razvoj ljubljanske škofije, M. Miklavčič, Hermogenes-Hermagora, V. Močnik, Pomen in smisel pravca 6. Zbornika cerkvenega prava, J. Pogačnik, II. vatikanski cerkveni zbor, A. Snój, Novozavezna znanost v luči najnovejših bibličnih rokopisov, A. Strle, Dogmatična teologija v službi človeku današnjega in jutrišnjega dne, A. Trstenjak, Psihoterapevtski pogledi na človeka. Naroča se: Uprava teol. fakultete, Poljanska cesta 4, Ljubljana. Stane ok. 2000 din.

21) Marijan Marolt, Borec proti protestantizmu, Duh. življenje, l. 29., marec 1962, str. 178/181; P. Odilo Hajnšek OFM, 500 letnica ljublj. škofije, Ave Maria Koledar 1962, str. 43/44; A. M. Slomšek, Tomaž Kren, Slomškovi životopisi, Slomških izbranih spisov 3. knjiga, Celovec 1879, str. 61/71; životopis je bil najprej objavljen v Drobntnicah l. 1851; Jos. Turk, Hren Tomaž, Slov. biogr. leksikon, 1. knjiga, Ljubljana 1925/32, str. 344/51; Jože Pogačnik, Vodilo Marijinih kongregacij, Ljubljana 1943, str. 32.

22) Fr. Kosar, Anton Martin Slomšek, Drobntnice za l. 1863, str. 169/172. Dr. Franc Kovačič, Služabnik božji Anton Martin Slomšek, 2. del, Celje (Dr. sv. Mohorja) 1935, str. 84/99.

23) Pr. Janko Moder, Iz zdravih korenin močno drevo, 1. del, Celje 1962, na mnogo straneh je govor o Slomšku in njegovih zaslugah za Mohorjevo. Glej tudi: Jubilej Družbe sv. Mohorja, Naš tednik, 13. jul. 1962, str. 1; Ob ognjišču slovenske knjige, prav tam, 24. avg. 1961, str. 3; prav tam 31. avg. 1961, str. 4.

24) Fr. Kosar, Anton Martin Slomšek, Drobntnice za l. 1863, str. 197/199; Dr. Franc Kovačič, Anton Martin Slomšek, 2. del, Celje 1935 (Dr. sv. Mohorja) str. 76/78.

25) Pr. past. pismo mar. škofa dr. Maks. Držečnika, ki ga je obj. Duh. življ., l. 29., maj 1962, str. 262/263; najdeš ga tudi v tej štev. OU.

26) Glej Kat. glas, 15. febr. 1962, str. 3.

27) Naša luč, marec 1962 str. 5; april 1962, str. 3; maj 1962, str. 2 in 8.

28) Izs. društvo Slomšek ima svoje središče v Eisdenu v Belgiji.

29) Misli, l. 11., jan. 1962, str. 1. P. Odilo zvesto mesec za mesecem objavlja kake lepe in pomembne Slomškove misli. Opomnimo, da je P. Bernard Ambrožič OFM napisal zgodovinsko povest Tonče s Sloma, ki je izšla l. 1954 pri Moh. družbi v Celovcu.

30) Pr. Td, Ob otvoritvi Slomškovega doma, Sv. Slovenija, 14. sept. 1961, str. 1; Sv. Slov., 21. sept. 1961 (poročilo o blagoslovitvi Slomškovega doma); Vinčo Zaletel, Slovenci v Argentini in škof Slomšek, Kol. Družbe sv. Moh. (celovške) za leto 1962, str. 129/132; ob otvoritvi Slomškovega doma je izšla tudi posebna spominska knjižica.

31) Inform. vestnik Zedinjene Slovenije, šte. 4., febr. 1962, str. 1; dr. Tine Debeljak, V Slomškovo leto, Sv. Slov., 18. jan. 1962, str. 1; pr. tudi, B. R., Anton Martin Slomšek, Zbornik Koledar Sv. Slovenije 1962, str. 129/134.

32) Marija v življenju škofa Slomška, Buenos Aires 1962. Strani 135. Izd. Dušno pastirstvo.

33) Prvi štirje lazaristi so se naselili pri sv. Jožefu nad Celjem 26. sept. 1852. Pr. Slomškovo pridigo ob tej priložnosti, ki so jo objavile Drobtinice za l. 1864., str. 46/56. Pr. Fr. Kosar, Anton Martin Slomšek, Drobtinice za l. 1863, str. 189; Dr. Fr. Kovačič, Služabnik božji Anton Martin Slomšek, 2. del, Celje 1935 (Dr. sv. Moh.), str. 61/62. Kosar govori o 4 misijonarjih, Kovačič pa le 3 omenja.

34) Dr. Filip Žakelj, Zdrava, Marija, milosti polna, Celovec (Dr. sv. Moh.) 1960, str. 1101/1110.

35) Znana molitev: Vsemogočni Bog, Oče luči... in zgoraj omenjena molitev v čast Materi božji v molitveniku: Zdrava, Marija, milosti polna, str. 1109/10.

36) Glej Dbv., Missia Jakob, Slov. biogr. leksikon, 2. knjiga, str. 135/137; Marijan Marolt, Ljubljanski škofje v preteklem stoletju, Duh. življenje, l. 29., avg. 1962, str. 491/492. P. Odilo Hañšek OFM, 500.letnica ljublj. škofije, Ave Maria Koledar 1962, str. 57/58.

37) Glej A. U., Mahnič Anton, Slov. biogr. leksikon, 2. knjiga, str. 7/12.

38) Nekaj spominov na nadškofa Franca Borgia Sedeja (napisal furlanski duhovnik, ki ni Slovenec), Kat. glas, 23. nov. 1961, str. 2.

39) Ob 25-letnici smrti nadškofa Jegliča, Sv. Slov., 6. jul. 1962, str. 2; menda se na to ni spomnil noben drug zamejski ali izseljenski slovenski list.

40) Glej Ave Maria, Jan. 1958 (jubilejna številka).

41) Pr. Ave Maria, julij 1962, str. 220/1.

42) Pr. dr. Valentin Inzko, predsednik Nar. sveta koroških Slovencev, Za mir in prijateljstvo v deželi, Naš tednik, 6. okt. 1960, str. 1; Naš tednik, 13. okt. 1962, str. 1. in 2; prav tam, 20. okt. 1960, str. 1; prav tam, 27. okt. 1962, str. 1; 3. nov. 1962, str. 1; — naslov knjižice H. Schribarja se glasi: Die Minderheit ohne Maske. Narodni svet kor. Slovencev je pisatelju odgovoril v več javnih pismih, ki jih je objavil Naš tednik, 23. marca 1961, str. 1; 6. apr. 1961, str. 1; 20. apr. 1961, str. 1; 4. maja 1961, str. 1. Glej tudi članek, Ohne Maske, Naš tednik, 18. maja 1961, str. 1. Pr. tudi: Lojze Ude, Ob 40-letnici koroškega plebiscita, Nova pot, l. 12., šte. 9/12, dec. 1960, stran 481/494; Dr. J. P., Nemško slavje v Celovec, prav tam, str. 494/504; isti, Manjšina brez krinke, prav tam, l. 13., šte. 7/8, avg. 1961, str. 413/424 (odgovor in kritične opombe k brošuri H. Schribarja). V mesečniku Slovenska država izhaja v zadnjih dveh letih zanimiva razprava dr. Lamberta Ehrlicha: Pariška mirovna konferenca in Slovenci, ki nam tudi glede izgube slovske Koroške marsikaj pojasni.

43) Pr. Ob dvajsetletnici izseljevanja, Naš tednik, 5. apr. 1962, str. 1; Narod pod križem, Naš tednik, 12. apr. 1962, str. 1; Naš tednik, 19. apr. 1962, str. 1. in 4. (poročilo o spominski proslavi, govor škofa dr. J. Köstnerja in govor dr. Valentina Inzko na slavnostni akademiji (Duhovna dediščina izseljenstva).

44) O proslavah ob 20-letnici Koroške smrti v Argentini ter o člankih in razpravah o njem glej poročilo v 'OU, l. 8, (1961, šte. 2), str. 60 in platnice. Dodaj pa: Joško Krošelj, Dr. Anton Korošec v skrbi za izseljence, Zbornik Koledar Sv. Slov. 1962, str. 140/143.

45) Glej: Ob 20-letnici dr. Kulovčeve smrti, Sv. Slov., 6. apr. 1961, str. 2; Kk. Dr. Franc Kulovec, Zbornik Koledar Sv. Slovenije 1962, str. 144/146. P. Fr. Ob desetletnici tragične smrti dr. Kulovca, Koledar Sv. Slov. 1951, str. 137.

46) France Lipičnik, Spomini na Voča med vojno, Nova pot, l. 12., 1961, šte. 2/4, str. 100. V članku najdemo tudi sicer marsikatero pojasnilo glede sedelovanja pok. Fr. S. Finžgarja, Lipičnika itd. z OF, potrdilo, da je bil Jegličev ak. dom močna trdnjava OF, pa tudi v NP že tako navadno mlatenje po pok. škofu dr. Gr. Rožmanu in drugih komunizmu nasprotnih duhovnikih. Opomnili

bi samo to, da je po izjavah pok. dr. I. Ahčina in še živega J. K., skozi katerega roke je od dr. A. Korošca prihajal denar za pok. Fr. S. Finžgarja, pokojni pisatelj Finžgar dobival lepe vsote od dr. A. K. ali zase, ali pa za druga dobra dela. Vsaj zanj je bila torej Koroščeva politika vredna več kot pol fajfe tobaka. Tudi v svojem življenjepis: Leta mojega popotovanja (Moh. družba v Celju 1957, 440 strani) večkrat nad udarja po „klerikalcih“ in ne presoja v vseh primerih popolnoma stvarno. Rajni prof. dr. Ivan Ahčin je v pogovorih ponovno poudarjal, kako je rajni Fr. S. Finžgar „liberalcem“ rad prav daljal. Tako menijo tudi nekateri drugi duhovniki, ki so našo zgodovino kolikor toliko dobro poznali.

47) Mar. škof dr. Maks. Držičnik je izdal posebno naročilo glede spomina dvajsetletnice izgona tolikih štajerskih Slovencev in okoli 300 duhovnikov in redovnikov iz mar. škofije, ki so jih 5. jul. 1941 odpeljali iz Brestanice. V Brestanici se je vršila posebna proslava 4. in 5. julija 1961. 4. jul. zvečer duhovniški pevski koncert, drugi dan pa sv. maša ptujskega prošta Ivana Greifa in pridiga župnika Žalarja Alojzija. Glej Nova pot, l. 13., 1961, šte. 7/8, str. 449/455. Alojzij Zalar, Lager v Brestanici-Rajhenburgu, prav tam, str. 429/439.

48) Glej Dr. M. Miklavčič, Narod dozoreva, Nova pot, l. 13., 1961, šte. 7/8, str. 369/375; pr. tudi Ravšl Anton, Obletnica vstaje jugoslovanskih narodov in izgona slovenske duhovščine, prav tam, str. 425/429 (članek se konča z glorijo socialistični Jugoslaviji s predsednikom Titom na čelu.)

49) O tej hvali pr. n. pr.: Franc Presetnik, Skrb za človeka v socializmu pri nas, Nova pot, l. 12., 1960, šte. 5/6, str. 217/221; Alfonz Klemenčič, Petnajst let socialistične Jugoslavije, Nova pot, l. 13., 1961, šte. 1/2, str. 24/30. Podobnih člankov bi v prejšnjih letnikih našli lahko še več.

50) Dr. Maks Miklavčič, Narod dozoreva, l. 13., 1961, šte. 7/8, str. 375.

51) Objavljena je v tej šte. OU kot uvodni članek.

52) Glej o njem n. pr. Ivan Caserman, Človek nasprotij, OU, l. 9., 1962, šte. 3., str. 89/96; Dr. Filip Žakelj, Dr. Lambert Ehrlich, Zbornik Koledar Sv. Slov. 1962, str. 152/153; isti, Bridka pomlad pred dvajsetimi leti, Sv. Slov., 24. maja 1962, str. 2/3; prav tam, 31. maja 1962, str. 2; Dr. Ciril Žebot, Bil je kakor prerok, Slov. država, l. 13., šte. 6., 1. jun. 1962, str. 1.

53) O vseh teh žrtvah najdeš kratke življenske podatke v knjižici: Kri mučencev, Ljubljana 1944, str. 8/42.

54) Naj bo tu priporočena knjiga: Vetrinjska tragedija, ki jo je za petnajsto obletnico vetrinjskih žrtev priredil in izdal zgod. odsek pri glavnem odboru ZSPB; izšla je v Clevelandu. Dosti popoln seznam duhovnikov in bogoslovcev ljublj. škofije, žrtev brezbr. komunizma med drugo svetovno vojno in po njej, pa dobiš v knjižici: Matija Škerbec, Krivda rdeče fronte, 2. del, Cleveland 1957 (tisk. Moh. dr. v Celovecu), str. 182/188. Duhovnikov je bilo umorjenih 63, bogoslovcev pa 31; med bogoslovci bi moral biti omenjen tudi Cvetko Povše.

55) Letopis ljublj. škofije in slov. dela reške škofije za leto 1959, izdal in razmnožil škof. ord. v Ljubljani, str. 87/88.

56) Pok. župnik F. L. bi zaslužil bolj obširen življenjepis.

57) Matija Škerbec, Krivda rdeče fronte, 2. del, Cleveland 1957, str. 182.

58) Pr. K.k., Msgr. France Gabrovšek-šestdesetletnik, Koledar Sv. Slovenije 1951, str. 174/175; Dr. Alojzij Kuhar, Msgr. Franc Gabrovšek (govor ob njegovi smrti), Zbornik Koledar Sv. Slovenije 1962, str. 169/172.

59) Glej kratak življenjepis v Sv. Slov., 6. dec. 1951; isti življenjepis je ponatisnjen v Duh. življ., l. 20., jan. 1952, str. 39/40.

60) Glej: Dr. Ivan Ahčin, Aleš Ušeničnik kot sociolog, Duh. življenje l. 20., maj 1952, str. 194/198; Dr. Alojzij Odar, Umrli sta Aleš in Franc Ušeničnik; isti, Aleš Ušeničnik, Koledar Zbornik Sv. Slov. 1953, str. 66/76; isti, Franc Ušeničnik, prav tam, str. 76/77.

61) Glej: Joško Krošelj, Ob 20-letnici Svobodne Slovenije, Sv. Slov., 21. dec. 1961, str. 4/5.

Pastirsko pismo vernikom Ljubljane in ljubljanske škofije

Lani, dragi verniki, sem Vam za Miklavževo nedeljo poslal prošnjo in poziv, da ste pomagali s svojimi darovi obnoviti zunanjščino naše ljubljanske stolnice in škofijskega poslopja. Ta obnova je bila zares potrebna in spodobi se, da jo bomo izvedli za jubilej 500-letnice obstoja ljubljanske škofije, katerega bomo obhajali, če Bog nakloni, prihodnje leto v vsej škofiji, z glavno slovesnostjo pa v Ljubljani 8. in 9. septembra. Pokazali ste za velike potrebe zares nenavadno naklonjenost in izrekam vam za pomoč in razumevanje ponovno zahvalo. Razen pri obeh stolpih stolnice, je bila prepotrebna obnova že letos izvršena, stolpa pa prideta na vrsto v prihodnji pomladi. — Verskih in cerkvenih jubilejev pa ne smemo obhajati samo z zunanostmi. Lahko bi kdo hišo pobelil in olepsal samo zunaj, pa za bivanje bi še ne bila lepa in primerna, če bi notranjosti ne posvetil nobene brige in skrbi. Tako se za lepi škofijski jubilej moramo tudi notranje pripraviti. Posebej v Ljubljani, pa tudi v celi škofiji. Kako?

Opazovavci duhovnega življenja primerjajo radi človeško življenje z uro. Pa je res med njima precej slinosti. Uro je treba redno navijati. Treba jo je večkrat regulirati, da ne zaostaja ali prehiteva. Treba jo je zdaj in zdaj tudi temeljito osnažiti, da se odstrani vsak prašek in uredi kar najbolj skrbno vsako kolesce. Tudi življenje neumrjote duše ne smemo nikdar zanemarjati. Sicer to lepo življenje peša ali celo zastane. Le redno krščansko življenje, po zapovedih božjih in cerkvenih, nam življenje duše ureja. Včasih je prav in potrebno, da svojo dušno stanje temeljito pregledamo. Izvrši se to najlepše v dobrih duhovnih vajah. A teh ne more biti vsak deležen. Zato cerkveni zakonik naravnost ukaže, naj škofje pazijo, da bodo župniki vsaj vsako deseto leto poskrbeli čredi, ki jim je izročena, tako zvani misijon (kan 1349, § 1).

Vsak naj v dneh misijona temeljito pogleda v svojo dušo. Če je v milosti božji, ji misijon ne bo škodil, utrdil jo bo. Če je v mlačnosti, tedaj bo misijon pretečim zablodam ustavil pot. Če pa komu ura urejenega dušnega življenja stoji, če ima koga v oblasti smrtni greh in grešna navada, za takega je pa misijon nadvse potreben.

Dnevi misijona so dnevi posebnih milosti. Z lučjo božjih resnic izredni pridigarji posvetijo v duše in odganjajo tmejnosti. Studenci božjih milosti so v teh dneh obilno odprti. Lepi zgledi dvigajo. Zveličavni sklepi posamezne življenjske poti posvečujejo. Kolikim je dober misijon že obrnil pot življenja v pravo smer in odprl vrata zveličanja. Čas milosti je misijon in takrat udarjajo ure rešitve!

Župnik vsake župnije je obvezan, da za svojo župnijo v predpisanem času misijon oskrbi, če le ni resne ovire. V Ljubljani se v vseh cerkvah vsako leto vršijo duhovne obnove za posamezne stanove, ali pa tudi skupne. V nekaterih župnijah se je pa tudi že po zadnji vojski vršil misijon. Sedaj pa je v Ljubljani zahteva cerkvenega zakonika še posebej glasna. Smo pred pomembno 500-letnico ustanovitve ljubljanske škofije. Skušali bomo ta veliki jubilej po vsej škofiji, posebej pa v Ljubljani, slovesno proslaviti z zunanjimi slovesnostmi. Toda ob tem jubileju mora biti predvsem naša duhovna urejenost na višku. Posebej na sedežu škofije, to je v Ljubljani. Zato se bo vršil v vseh ljubljanskih cerkvah v dneh od 5. do 15. aprila prihodnjega leta misijon z istim sporedom v vseh cerkvah.

Po možnosti se bo vršil misijon tudi v župnijah ljubljanske okolice. Vodili ga bodo različni izbrani misijonarji, farna duhovščina ga bo pa z govori in raznimi pobožnostmi skrbno pripravila.

Ko vam, dragi Ljubljančani in verniki ljubljanske škofije, pomembni ljubljanski misijon razglašam, vas lepo prosim, da za uspeh tega misijona začnemo že sedaj moliti. Posebej porabimo v ta namen letošnji advent. Rožnovenska kraljica in naša iskrena molitev sv. rožnega venca, ki jo v adventu v družinah že od nekdanj poživljamo, naj ovije ljubljanski misijon v posebno varstvo.

Naš Zveličar je pred vsemi važnimi dokodki svojega delovanja molil. Pred prihodom Sv. Duha je bila Marija z apostoli združena v molitvi. Apostoli in njihovi nasledniki Kristusa v molitvi posnemajo. Imejmo tudi mi ljubljanski misijon za izredno važnost in za njegov uspeh molimo. Skupno molimo v naših cerkvah, kakor bodo odredili dušni pastirji, pa molimo tudi sami in skupno v naših družinah. Skupna molitev iz nekaterih naših družin izginja: jutranja, večerna, ob angelovem zvonjenju, pred jedjo in po jedi. Naj v vseh naših družinah oživi prav sedaj pred misijonom. Nevsiljivo to prosim posebej naše starše in gospodarje, naj se zopet oglasi tam, kjer je utihnila. Za uspeh misijona naj jo darujejo dobre družine. Zlasti skupna večerna molitev, ki je najlepša ob rožnem vencu, naj milosti bodočega misijona kliče na dobre, posebej pa na mlačne in grešne. Posebej prosim otroke, da za uspeh misijona, zlasti za verno pot mladih, radi molijo doma in v cerkvi in naj za misijon darujejo žrtve, ki so Bogu posebno všeč. Izvedejo naj otroci to po navodilih in priporočilih svojih veroučiteljev. Vsak zase, pa tudi skupno, začnimo molitveno akcijo za ljubljanski misijon. Po Kristusovi obljubi bo pri tem našem prizadevanju Kristus sam med nami in karkoli bomo nebeškega Očeta v njegovem imenu prosili, nam bo dal.

Ljubljanski misijon v letu 1962 izročam posebnemu varstvu Matere božje. V vseh cerkvah, kjer se bo misijon vršil, naj bo kip ali podoba Matere božje izrazito okrašena. Prav bo, če tudi v svojem stanovanju postavimo sliko ali vsaj skromno podobico Marijino na vidno in častno mesto, da nas opozarja na misijon in na molitev, katero hočemo za njegov uspeh goreče moliti.

Ljubljana je središče naše lepe Slovenije in že 500 let središče slavne ljubljanske škofije. Iz tega središča mora žareti svetloba in predvsem vernost, v kateri so se naši predniki tako zelo odlikovali. Vrata misijona bodo Ljubljanici široko odprta, odpro naj se tudi vsa posamezna srca. Moli naj v ta namen predvsem Ljubljana, a tudi vsa ljubljanska škofija, da bo po uspelem misijonu naša škofija blagoslovljena in veselo obhajala svoj lep 500-letni jubilej.

Pozdrav in blagoslov!

+ Anton, škof ljubljanski

V Ljubljani, na prvo adv. nedeljo, 3. dec, 1962.

O p o m b a: To past. pismo so vernikom ljublj. škofije prebrali na prvo adv. nedeljo, 3. dec. 1961. Glej Okr. 13/1961 ljublj. škof. ord. z dne 22. nov. 1961, str. 1/4.

Vernikom ljubljanske škofije za novo leto 1962

Dragi verniki! Spet smo na koncu in na začetku leta. Brez presledka se prelva čas skozi trenutek sedanosti v preteklost. Človek bi ga vendarle rad meril, saj mu je merjenq vse, še življenje. Tako si je ustvaril merila sekund, minut, ur, dni, tednov in mesecev, let, desetletij, slotetij in tisočletij. Z njimi bi radi zajeli čas, ki nenehno teče mimo nas. Tako merilo nam pravi, da je spet preteklo leto, da jutri začnemo novo leto. Nekatere hipe bi človek rad posebej počastil, rad bi se za trenutek ustavil v tem blaznem vrtenju, čas pa teče mirno naprej. Pa vendar vsaj mimogrede na prehodu iz konca v začetek povejmo na glas: zahvaljen bodi Bog za vse dobrote in milosti v preteklem letu — nakloni nam milosti in blagoslova tudi v novem letu! Res prihodnje leto še posebej, zakaj to leto je za našo škofijo pomemben konec in velik začetek. Preteklo je namreč pet sto let, kar škofija obstoji, in stopamo v drugo polovico tisočletja. Proti pet sto letom je eno leto še manj kakor dan proti letu. In če praznujemo vsako leto Silvestrovo in novo leto, zakaj ne bi tudi leta na prehodu iz prve polovice v drugo polovico tisočletja?

Na praznik sv. Nikolaja 1461 je namreč cesar Friderik III., tisti čas vladar tudi slovenskih dežel, podpisal listino, s katero je ustanovil novo samostojno škofijo s sedežem v cerkvi sv. Nikolaja v Ljubljani; to se pravi, gmotno je oskrbel škofa in stolni kapitelj s proštom, dekanom in desetimi kanoniki. Ustanovitev je potem predložil sv. očetu Piju II., da jo potrdi in imenuje škofa. Papež Pij II. je naše kraje dobro poznal in po dolgih pogajanjih z beneško vlado in oglejskim patriarhom ljubljansko škofijo potrdil 8. septembra 1462, ji določil meje in imenoval Žiga Lamberga za prvega ljubljanskega škofa. Škofija je bila sicer po ozemlju znatno drugačna, kakor si je želel in zamišljal cesar ustanovitelj; obsegala je le vladarske posesti na Kranjskem in Spodnjem štajerskem, zlasti opatijo Gornji grad z vsemi pripadnimi župnijami in vikariat, pa tudi dve župniji na Koroškem. Današnje oblika je dobila šele tristo let kasneje. Za nas je danes važno le to, da je Ljubljana dobila škofijski sedež in tako postala samostojno središče verskega življenja na slovenskem ozemlju. Prihodnje leto torej poteče pet sto let naše škofije. Rad bi, da se ob tem razdobju ozremo nazaj, še bolj pa naprej, zakaj živeti moramo s pogledom naprej, ne nazaj. Zato s tem pismom razglasim leto 1962 za naše škofijsko jubilejno leto z velikimi in povsem posebnimi nalogami.

Pred letom dni sem vas, predragi verniki, prosil denarne pomoči, da zunanje obnovimo našo osrednjo škofijsko cerkev in upravno poslopje. Na prošnjo ste odgovorili z izrednim razumevanjem in tako plemenito radodarno, kakor da hočete s tem izpričati zvestobo in zaupanje Cerkvi. Kakor vidite, je letos oboje skoraj dokončano. Za vašo zavednost in požrtvovalnost, dragi verniki, se vam lepo zahvalim: naj vam Bog stotero povrne! Letos pa prihajam z drugo, mnogo večjo in pomembnejšo prošnjo: poživite v svojih srcih vero, utrdite upanje in vzgite ljubezen do Boga in do njegove Cerkve, da se prenovijo vaša srca in duše, da bodo ob koncu leta vsaj toliko obnovljena, kakor so danes škofijski zidovi! Z molitvijo, žrtvami, misijoni, z besedo in še bolj z zgledom pritegnimo k verskemu življenju ves sedanji rod, zlasti tistega, ki na njem sloni prihodnost. Ob petstoletnem izročilu in našem ognju mora najti pravo pot najprej tudi ta najmlajši naših rodov! Zakaj naša vera od včera j mora žveti tudi danes in jutri in vse rodove na-

prej, če hočemo svojim dušam najti pravo srečo in svojemu življenju pravi smisel. Naša vera včeraj, danes in jutri mora biti geslo našega jubilejnega leta. V tej luči moramo premisliti resnice in vsebino svoje vere, da se nam tudi s te strani pokaže njena moč in lepota.

Poklicati si moramo v spomin, da smo mi — današnji rod — le eden izmed rodov v vrsti rodov le člen v verigi; da smo od preteklih rodov vero prejeli zato, ker so ti prav in dobro opravili svojo dolžnost; izpolniti jo pa moramo tudi mi, če nočemo biti krivdi, da se z nami veriga pretrga; kako strašna odgovornost pred vsemi naslednjimi rodovi, ki bi po naši krivdi ne našli sreče vernosti, če po pet sto letih ravno naš rod odpove, se izrodi in vero izda.

Res, pet sto let ni veliko, dobrih 15 rodov, ali vendar za merilo človeške starosti kar dolga doba. V tem času so se razmere s človekom vred tako spremenile, da se marsikdo vpraša: Kaj nam vera zpred 500 let more danes še nuditi? Ali se ni preživela kakor dolga vrsta drugih reči? Na prvi pogled so spremembe res velikanske. Vendar vse so le obrobne, na površju, vse rastejo iz istih korenin, iz katerih je poganjalo zmeraj novo življenje. Biološke, življenjske osnove človeka so ostale iste: rodil se je in umiral v jedru kakor danes; lačen in žejen je bil in si je tešil glad in žejo morda preprosteje, pa vendar življenjsko zadovoljivo kakor danes; zdrav in bolan je bil kakor danes, žejen in lačen resnice in pravice, srečen in nesrečen je bil in je danes morda še večkrat; iskal je ljubezni in si ustvarjal družino, da so se razvijali rodovi do danes — s kolikor večjo resnostjo so rodovi (služili življenju, toliko več dobrega so mu posredovali. K takim osnovam človekove narave moramo štetj potrebo po veri. Če kdo zavrne kato-liško, si poišče drugo ali si ustvari svojo, ki mu pa ničesar ne more nuditi. Tudi vera, to je spoznanje vere s človekom raste, se pogloblja in širi z drugim našim spoznanjem in skušnjami; vse pa raste zmeraj iz božje verske resnice, kakor nam jo oznanja Cerkev in so nam jo po njej vseh 500 let sporočali rodovi. Vera ni kakor obleka, ki ne raste s človekom, sestavni del človeka je, ki z njim vred raste in zmeraj zadošča vsemu obsegu in rasti. Zato moramo letos večkrat pogledati, kako je vsebina naše vere v teh pet sto letih rasla z našim kulturnim in razumskim razvojem, kako se je oplajala z vsemi resničnimi pridobitvami sodobnosti. Vera je kakor sonce, ki sije skozi vsako okno, ki je prozorno in se soncu ne zapira, naj bo iz še tako nove tvari in še tako nenavadnega izdelka. Verske resnice so resnično božje seme; če kdaj ne požene in ne obrodi, ni krivo seme, ampak zemlja, ki je seme nanjo padlo. Seme božje besede nikoli ne izgubi življenjske moči, kal je zmeraj živa, to seme je večno, zato nikoli ne zastara.

Zato vas danes ob vstopu v jubilejno leto prosim, dragi verniki, da storite mnogo več, kakor ste tako velikodušno storili lani: z vsem srcem se spet oklenite vere in življenja po veri! Nič ne pobešajmo glav, nič naj nas ne strašijo težave — pet sto let naše škofije nam zgovorno priča, kako z močno vero in trdnim zaupanjem človek vse premore, kako z ljubeznijo v molitvi in nesebični žrtvi za bližnjega in Boga vse premore in doseže. „Dvignite glave, zakaj približalo se je vaše odrešenje,“ je klical Janez Krstnik — tako kličem vam vsem ob jubilej-nem letu: združimo vse svoje molitve in žrtve, naj bodo tako obilne in silne, da bodo ogrele vso domovino, vsa srca, tudi mrzla in odtujena! Zadnjič sem vas prosil, da molite za uspeh misijona v glavnem mestu. To prošnjo ponavljam, zakaj tam živijo vaši sinovi in hčere, vaši dragi sorodniki; molite in prosite, da bi se v mestu ne vtopili v verski brezbriznosti ali celo v sovražnosti do vere; ne uvažajte v mesto le hrane in trgovskega blaga, napolnite ga tudi z živo vero in pravo ljubeznijo, ki bi morala rasti iz krščanske družine. Saj se sicer ne smete ču-

dit, če vam prihaja iz mest bolezen nevere in greha, da pokončuje življenje celo v podeželju. Zato le krepko in goreče molimo, veliko žrtvujmo, da se v naš vna-
me plamen nove krščanske ljubezni in resnično nove dobe v zgodovini našega
naroda in naše škofije.

Časi, v katerih živimo, so veliki, zato moramo biti veliki tudi mi, veliki
v žrtvah in delih ljubezni, veliki v poklicnem delu in nesebični pomoči pri vsem,
kar je človeku resnično potrebno in koristno. Naše versko življenje dobiva nove
oblike in bo imelo zmeraj večje potrebe za izvedbo velikih nalog. Danes živimo
hitro; mesto in vas se spreminjata, kakor se nista stoletja poprej. Versko živ-
ljenje mora v korak s temi spremembami. Potrebne bodo nove župnije, nove cer-
kve, nova vzgajališča itd. Zavijati bo treba rokave in delati, kakor so že v mno-
gih primerih verniki tako spodbudno pokazali. Ničesar se ne bojmo, nič naj nas
ne plaši, teh pet sto let naše škofije nam daje toliko spodbude za neomajno za-
upanje, da se nam mora iskra takega zaupanja ukresati tudi za delo naprej. Ve-
liko molimo, skupno in vsak zase, da bi v tem jubilejnem letu vso našo škofijo
zares obiskal naš Gospod Jezus Kristus, ki je isti včeraj, danes in jutri. Tako
bomo delali za prav tisti veliki namen, ki ga ima pred očmi tudi pr'hodnji ve-
soljni cerkveni zbor. Oprimimo se Cerkve v tem jubilejnem letu, da bomo s pra-
znovanjem svoje 500-letnice pomagali vesoljni Cerkvi, da se vskladi s sodobnimi
potrebami duš in vse pritegne k Jezusovemu srcu. Mir in nesebična pomoč naj
zavladata na svetu po nauku in zgledu našega Odrešenika, ki se je žrtvoval za
našo in vsega človeštva srečo.

Ko vam, vsem, dragi verniki želim srečno in blaoslovljeno novo leto, se mi
vsiljujejo globoke Avguštinove besede: „Ti pa, Gospod, si večno dejaven in večno
umirjen in me gledaš po času in se ne giblješ po času in ne počivaš po času, in
vendar si ti, ki ustvarjaš gledanje v času in na čase same in počitek ob koncu
časov... Tebe je treba prositi, v tebi iskati, pri tebi trkati: tako, le tako bomo
prejeli, tako našli, le tako se nam bo odprlo“ (Con. XIII., 38).

Moja voščila naj spremlja blagoslov vseмогоčnega Boga Očeta in Sina in
Svetega Duha. Amen.

+ Anton Vovk, škof

Opomba: To past. pismo so vernikom ljublj. škofije brali zadnjo nede-
ljo v letu 1961 in na novo leto 1962. Glej Okr. 1/1962 ljublj. škof. ord. z dne 2. jan.
1962, str. 1/5.

SV. CIRIL IN METOD GLAVNA ZAŠČITNIKA LJUBLJANSKE NADŠKOFIJE

Papež Janez XXIII.

V trajen spomin

Imeni sv. Cirila in Metoda se z velikim sijem kakor bisera bleščita v zgo-
dovini vzhodnih kristjanov, ker sta se nerazdružljiva brata odlikovala kot ne-
ljo v letu 1961 in na novo leto 1962. Glej Okr. 1/1962 ljublj. škof. ord. z dne 2. jan.

Če se je njuna čudovita in zares goreča vnema pokazala najprej v Cari-
gradu, se je pa od mesta R'ma, od trdnjave apostolske skale, nasrkala katoliške

moči in lastnosti, da se je razodela vsemu svetu; od tod se je namreč na dolgo in široko razlila in je skoro brezštevilne narode, ki so bili še nevernji in neomkani, izomikala z božjim naukom.

Zdi se nam pa, da ni potrebno vsega ponavljati, kar moramo pripisovati njuni prizadevnosti, ali navajati vse tisto, kar zadeva njuna potovanja, združena z mnogoterimi težavami, ker je nesporno dognano, da je bilo po njenem trudu kraljestvo Kristusovo oznanjeno med Slovani s kar najbolj srečnim uspehom. Vsi ju hvalijo in povzdigujejo, da sta prevedla svete knjige na staroslovenski jezik, potem ko sta iznašla nove črke; pozdravljajo ju celo kot začetnika in očeta izobrazbe.

Tukaj pa gre Nam posebno za to, da sta na obalah Črnega morja našla grob sv. Klemenca, papeža in mučenca, in njegove kosti z vsem spoštovanjem prinesla s seboj v Rim. Če to, ki ni majhnega pomena, primerjaš s spoštovanjem, ki sta ga vedno kazala do rimskih papežev, tedaj lahko in jasno spoznaš ta njun posebni dar, ki njune druge kreposti naredi še dragocenejše. Trdno povezanost in zvestobo do Rima imenujemo dar: zategadelj prav nič ne pomišljamo sveta brata smatrati in razglasiti za varuha, zaščitnika in poroka tiste vere, ki se naslanja predvsem na Petrovo skalo. Zakaj po njenem zgledu večina vernikov naše dobe ohranja neomajno zvestobo do apostolske stolice kot dragoceno dediščino in, čeprav stiskani z vrsto velikih nesreč, ne krenejo s prave poti.

Ker mislimo, da je treba češčenje sv. Cirila in Metoda gojiti in pospeševati, zato dobrohotno ustrezamo želji častitega brata, ljubljanskega škofa Antona Vovka, in po posvetu s kongregacijo sv. obredov, ko smo vse pazljivo pretehtali z zanesljivim znanjem in zrelim poudarkom, določamo in imenujemo s polnostjo Naše in apostolske oblasti, SV. CIRILA IN METODA, škofa in spoznavca, za pglavitna nebeška varuha vse ljubljanske škofije, z vsemi dolžnimi častmi in liturgičnimi predpravnicami, ki pripadajo pglavitnim krajevnim varuhom; sveta mučenca Mohorja in Fortunata pa razglašamo za drugotna zavetnika iste škofije. Kakršnekolj nasprotna določbe ne obstoje. To izdajamo, določamo in odločamo, da to pismo postane in ostane trdno, veljavno in učinkovito, da doseže svoje polne in neokrnjene učinke, in da tistim, katerim je namenjeno ali bo moglo biti namenjeno, zdaj in pozneje v polni meri koristi.

In tako moramo slovesno soditi in določiti; neveljavno in nično je, če bi kaj drugače, kakor je to, kdorkoli ali katerakoli oblast, vedoma ali nevedoma hotela izpodbijati.

Dano v Rimu pri sv. Petru, žigosano z ribičevim prstanom, dne 13. decembra l. 1961, v četrtem letu Našega vladanja.

H. J. kardinal Cicognani, l. r.
papežev državni tajnik

Opomba: Lat. izvornik glej v Acta Ap. Sed'is, l. 54., šte. 3., 31. marca 1962, str. 157/8; lat. besedilo in slov. prevod pa v Okr. 3/1962 ljublj. škof. ord. z dne 21. febr. 1962, str. 4/6.

SVETI OČE JANEZ XXIII. POVZDIGNIL LJUBLJANSKO ŠKOFIJO V NADSKOFIJO

Papež Janez XXIII. V večem spomin.

Kadar je zbor kanonikov ljubljanske škofije ob veseli in srečni priložnosti, kar je le-ta cerkev od ustanovitve dopolnila petsto let, pri nas zaprosil, naj le-to odlikujemo z naslovom nadškofijska, smo uvideli, da je njihovim prošnjam treba pritrčiti. Ta ljubljanska stolnica namreč ni samo po starosti silno odlična, marveč se je brez prenehanja odlikovala tudi po duhovnih delih vernikov in po zvestobi do apostolskega sedeža in rimskih škofov bodi v sreči bodi v nesreči. Ko smo vse to pretehtali, bi tudi Mi radi počastili omenjeno slovesnost ter podali častitljivemu bratu Antonu Vovku, zdaj odbranemu ljubljanskemu Nadpastirju, vsej duhovščini in vsemu ljudstvu dokaz naše naklonjenosti; zato uporabimo svojo najvišjo oblast in le-to, kar sledi, odločimo in ukažemo. Ljubljansko škofijo, ki je bila že prej naravnost apostolskemu sedežu podrejena, povzdignemo na stopnjo in čast nadškofijske cerkve, ne da bi imela sufragane, hkrati pa ji dajemo pravico, ki takim cerkvam grede. Prav tako sedanjemu duhovnemu poglavarju podelimo odliko nadškofovskega naslova in mu damo oblast, da uživa stopnji primerne časti in pravice, posebno, da se ogrinja s palijem, kadar si ga po predpisih osebno izprosi pri sv. konzistoriju, da se nosi pred njim križ po liturgičnih predpisih. Zbor kanonikov svete ljubljanske stolnice povišamo na nadškofijsko čast in stopnjo z vsemi pravicami in prednostmi, kakršne po splošnem pravu uživajo zbori take stopnje. Vrh tega odločimo, da se že po tem pismu s svinčnim pečatom brez drugega pisanja častitljivi brat Anton Vovk, ki zdaj vodi ljubljansko stolico, poviša v red nadškofov, hkrati mu damo pravice in naložimo dolžnosti, ki grede temu dostojanstvu. Da se pa to izvede, je naša volja, da se za stvar zavzame častitljivi brat Franjo Šeper, zagrebški nadškof, ali tisti, ki ga on pooblasti, če je le cerkvenj dostojanstvenik. Kdor bo stvar izvedel, naj poskrbi, da se o izvršitvi narede listine in čimpreje pošljejo sv. konzistoralni kongregaciji. Naša volja je, da to pismo imej veljavo zdaj in jo ohrani za naprej; in sicer tako, da določila v njem prizadeti vestno vršijo, ter tako zadobe svojo moč. Učinkovitosti tega pisma ne smejo škodovati nobeni predpisi kakršne koli vrste, zakaj s tem pismom vsem takim vzamemo veljavnost. Zaradi tega ukažemo, da veljaj za popolnoma neveljavno in prazno, če kdō s kakršno koli oblastjo vede ali nevede kaj stori zoper to, kar smo Mi razglasili. Vrh tega ne sme nihče te listine naše volje ne uničiti ne pokvariti; pač pa primerkom in posameznim mestom, bodi natisnjenim ali rokopisnim, ki nosijo pečat kakega cerkvenega dostojanstvenika in so hkrati podpisani od kakega notarja, gre ista vera, kakršno ima to pismo, če bi bili predloženi (če bi jih kdo predložil). Če bi kdo te naše določbe na splošno zavrnil ali pa kakor koli okrnil, naj ve, da ga zadenejo kazni, določene za tiste, ki bi ne izvršili papeških ukazov. Dano v Rimu pri Sv. Petru, dne dvaindvajsetega meseca decembra, v letu Gospodovem tisoč devetsto enainšestdesetem, Našega pontifikata četrtem.

— F. T. —

Jacobus Aloisius Card. Copello

S. R. C. predsednik

Franciscus Trivello

Apostolske pisarne ravnatelj

Carolus Card. Confalonieri

S. C. Consistor. tajnik

Caesar Federici, Prot. Ap.

Josephus Rotti, Proton. Ap.

Opomba: Izv. besedilo in slov. prevod glej v Okr. štev. 3/1962 ljublj. škof. ord. z dne 21. febr. 1962, str. 2/3.

GOVORI OB SLOVESNI POVZDIGNITVI LJUBLJANSKEGA SKOFA ANTONA VOVKA V NADŠKOFA

DNE 4. MARCA 1962

Vsebina govora eks. nadškofa dr. Šeperja

To je zgodovinski dogodek, ki ga morajo biti veseli vsi Slovenci, z njimi pa vsi katoličani.

Ljubljanski stolni kapitelj je sprožil misel, da bi ob petstoletnici ljubljanske škofije zaradi zaslug njenih škofov in zveste vernosti njenih vernikov ter zaradi osrednjega pomena Ljubljane v Sloveniji sveto stolico prosili, naj ljubljansko škofijo poviša v nadškofijo. V tej zadevi je prosil za svet jugoslovanske nadškofe in za odobrenje vse slovenske ordinarije. V soglasju z vsemj slovenskimi ordinariji je vložil prošnjo na sveto stolico, jugoslovanski nadškofje so jo pa z veseljem in toplo priporočili. Zagrebški nadškof je to storil še posebej kot predsednik škofovskih konferenc in kot dober sosed ljubljanske škofije.

V Rimu so prošnjo ugodno in izredno hitro rešili. Sveta stolica je ljubljansko škofijo povišala v nadškofijo in njenega nadpastirja v nadškofa. S tem je dala priznanje za stoletno vernost Slovencev in njih zvestobo katoliški Cerkvi.

Razumljivo je, da je Ljubljana dosegla to odliko, ker je gospodarsko, kulturno in politično središče Slovenije; zato je prav, da ima tudi najvišje cerkveno dostojanstvo. Njemu je zaupana naloga, da to povišanje izvrši in prevz. škofa Antona Vovka umesti v nadškofovsko dostojanstvo.

Vesel je, da se je to povišanje uresničilo v času škofovanja prevz. Antona Vovka, ki za Cerkev trpi in dela. Čestital je nadškofiji, nadškofu in vsemu slovenskemu narodu in ukazal prebrati papeška pisma.

Govor prevzvišenega gospoda Antona Vovka, ljubljanskega nadškofa

Ekscelenca, prevzvišeni gospod nadškof zagrebški!

Ekscelenca, prevzvišeni gospod pomožni nadškof beograjski in škof križevački!

Prevzvišeni gospod škof lavantinski iz Maribora!

Presvetla gospoda apostolska administratorja slovenskih delov goriške nadškofije in tržaško-koperske ter reške škofije v Jugoslaviji!

Častitljivi stolni kapitelj!

Predragi redovniki, duhovniki in bogoslovci!

Srčno ljubljeni verniki!

Zgodovinska naloga, ki jo je povelj sam svetj oče ekscelenci, prevzvišenemu zagrebškemu nadškofu, je bila v tej uri izvršena. Ljubljanska škofija je po posebni naklonjenosti poglavarja sv. Cerkve postala nadškofija in njen krmar je postal nadškof. Duhovna dela vernikov ter zvestoba pastirjev in črede v grečnih in težkih časih, vse to je prineslo pomembno odlikovanje, za katero moramo biti hvaležni Bogu, posebej svetemu očetu in tudi Vam, ekscelenca, ki ste to povišanje z nekaterimi odličnimi člani jugoslovanskega episkopata pripravili in ga nocoj izvedli. Lahko rečem, da je s tem povišanjem upoštevan in odlikovan ves slovenski narod, ki ima v svetem očetu svojega izrazitega prijatelja.

Petsto let pozdravlja Ljubljana in ljubljanska škofija svojega škofa. Trideset jih je prihajalo in odhajalo. Na škofijskem sedežu je najdalje sedel drugi škof Krištof Ravbar, Celih 43 let. Pa je bil že 22-leten imenovan za škofa. Dal je sezdati škofijsko poslopje, ki je bilo prvotno enonadstropno, in vršil tudi mnoge državne posle, ki so ga pri vodstvu škofije kar ovirali, saj je vodil tudi obrambo zoper Turke. Najbolj kratko je škofoval višnjegorski rojak Baltazar Radlič, odličen bореc zoper protestante, ki je moral čakati na potrditev iz Rima celo leto; ko pa je ta potrditev v majniku leta 1579 prišla, tedaj je ležal že na smrtni postelji. Sedeli so na ljubljanski škofijski stolici grofje, baroni, plemenitaši in sinovi preprostega rodu. V času turških vpadov so morali biti škofje tudi vojaki, v času verskih zmed pa odločni branilci prave Kristusove vere. Izkazali so se. Edino viharji cesarja Jožefa II. so hoteli zamajati tudi zvestobo ljubljanskih škofov, vendar spričevalno se je izkazalo, da je škofovska oblast božja, katere nobena človeška slabost na napačno pot zavesti ne more. Rad bi počastil danes vseh 30 škofov, ki so našo slavno škofijo vladali, rad bi se jim hvaležno poklonil! Ni časa. Bodo pa za to letos še dane prilike.

Zvesta je bila ljubljanska škofija vedno svetemu očetu. Za 500-letno zvestobo prejema izredno odlikovanje. Bodimo iskreno hvaležni svetemu očetu za to priznanje naše vernosti. Pobuda naj bo za še lepše naše versko in cerkveno življenje. Meni pa, nevrednemu, ki sem za nadpastirja naši dragi ljubljanski nadškofiji postavljen, pa naj bo zgodovinsko povišanje opomin, da Bog izbira velikokrat tudi neznatne, neučene in nevredne za velike stvari. Amen.

Govor stolnega prošta dr. Franceta Kimovca

Prevzvišeni gospod nadškof, dragi bratje in drage sestre!

Za ta veličastni dan se imamo za Bogom prvenstveno zahvaliti velikemu prijatelju Slovanov, svetemu očetu JANEZU XXIII. V svoji očetovski naklonjenosti je ljubljansko škofijo povzdignil v nadškofijo, nje glavo, njenega pastirja pa za njegovo zvesto pastirsko delo poveljal za nadškofovskim dostojanstvom.

Sveti oče je s tem dal posebno priznanje zvesti in neomajni vernosti našega naroda, ko smo malodane enajst sto let skozi toliko viharjev svetemu Petru in njega naslednikom ohranili neokrnjeno zvestobo.

In tako ob tej za stoletja pomembni priliki z vsem srcem ponavljamo: to več kot tisočletno, Bogu in Cerkvi zvesto vernost hočemo ohraniti do konca dni. Zato ljubljanski kapitelj v imenu vse duhovščine in vseh vernikov ljubljanske nadškofije, Vam, v nadškofovsko čast povišanemu nadpastirju, v zdanji slovesni poklonitvi to zvestobo katoliški Cerkvi in njenemu poglavarju obnavlja in se Vam, prevzvišeni gospod nadškof, z najglobljim spoštovanjem, v sinovski zvestobi, pokorščini in vdanosti poklanja.

(Tu je sledila poklonitev)

V imenu vseh src, pred sedežem našega nadškofa zbranih, pa tudi vseh ne-navzočih, a z nami v eni misli, eni sreči in enj prisrčni vdanosti združenih to slovesno klanjanje sklenimo s prastaro cerkveno hvalnico:

Našemu nadpastirju, gospodu nadškofu Antonu Vovku, ki za nas nosi Kristusov križ in njega breme, od Boga moč in pomoč — in dolgo dolgo srečno življenje. O. Amen.

Opomba: Glej Okr. štev. 4/1962 ljublj. nadškof. ord. z dne 9. marca 1962, stran 1/2.

SMRT BOŽJEGA SLUŽABNIKA ŠKOFA ANTONA MARTINA SLOMSIČA

14. septembra so zopet šli na Slatino in obhajali duhovne vaje s svojimi duhovni. Na videz zdravi so od jutra do večera opravljali vse pobožne vaje z nami in vsak dan imeli tudi govor. Videli smo, kako živo jim je smrt že stala pred očmi in kako prepričani so bili, da je njih ura blizu. Tako se začeli: „Sonce mojega življenja in mnogih izmed vas se je nagnilo, čutim, da moje bivanje med vami ne bo več dolgo trajalo; skoraj bo Gospod vinograda svoji hišni, smrti namreč, zapovedal, da nas pokliče na odgovor. Zato je zadnji čas, da se po vinogradu ozremo, ki je naši skrbj izročén, da nadomestimo, kar smo zamudili, popravimo, kar smo se pregrešili, preden nam hišni oče vinograd odvzame in izroči drugim delavcem, ki mu bodo prinesli boljši sad. Vse je ležeče na zvestobi našega stanu. Kaj namreč bi nas moglo na smrtni postelji bolj tolažiti kakor zavest zvestobe v poklicu — o, da bi nas le ne ukanila! — in kaj bi nam moglo smrt bolj poslajšati kakor klic Gospodov: „Blagor tebi, dobri in zvesti hlapec, pojdi v veselje svojega Gospoda!“

Tako so govorili ves čas resno in preganljivo, bolj so bile njih misli že v večnosti kakor na zemlji. Na koncu duhovnih vaj so še tri očenaše v treh jezikih molili, da bi nam pokazali, kako pri Bogu ni razločka jezikov in da smo vsi med seboj bratje in sestre v Kristusu, bodimo Nemci ali Slovenci. Prvi očenaš so molili po latinsko v zahvalo za vse prejete milosti; drugega so molili po nemško za vse nepričujoče brate; tretjega so molili po slovensko za tistega izmed nas, ki bo prvi umrl. Oj pač gotovo nihče ni mislil, ne mi ne oni, da bo zasluženje tega očenaša, preden bo teden pretekel, ravno njih duša že potrebovala!

Duhovne vaje so se končale v petek. V soboto so šli še na božjo pot k Materi božji na Ptujski gori. Na večer so se peljali v Kostrivnico, kjer so za nedeljo napovedali posvečenje podružne cerkve sv. Rozalije. Pri večerji so bili ne navadno veseli in šaljivi in proti navadi so dolgo posedeli med duhovni, o, saj je to bilo poslednjikrat, ne da bi na to mislili! V nedeljo zvečer so domov prišli in v ponedeljek popoldne so se šli s predstojniki semenšča sprehajati do svoje gorice blizu mesta, kjer so bili sicer veseli, vendar so prav malo zaužili, tako da se nam je dozdevalo, da se ne počutijo dobro. V torek popoldne so se ulegli v posteljo, ne da bi bili kaj potožili ali komu le besedico povedali. K sreči se primeri, da ima ravno eden od njih uradnikov nekaj pri njih opraviti, kateri kar odreveni, ko jih zagleda v postelji in zasliši ječati v hudih bolečinah. Zopet jih je napadla njih stara bolezen in smrt nastavila koso na korenino njih življenja. Vedno huje in huje prihaja in noč je bila polna hudih bolečin. Proti jutru je nekoliko poleglo.

V sredo zjutraj pošljejo po svojega spovednika. Ko stopi k njih postelji in vpraša, kako se počutijo, so mogli le z bridkim ječanjem odgovoriti: „Ali je že nastopil mrtvoud v drobovini ali pa bo. Želim opraviti spoved, da morete biti brez skrbi vi in jaz.“ Do osme ure so bili potem sami v molitvi. Ko proti osmi uri stolni župnik prinesejo sv. Rešnje telo, katero so spremljali vsi korarji z lučmi v rokah, se škof pri vseh bolečinah vzdignejo iz postelje, si sami talar oblečejo in na tla pokleknejo s povzdignjenimi rokami, da bi v vsej ponižnosti svojega nebeškega Gospoda prejeli. Potem se zopet sami slečejo in uležejo, pobožno odgovarjajo pri litanijah pred poslednjim oljem kakor tudi pri maziljenju in prejmejo tudi papežev blagoslov.

Dopoldne so bili še precej mirni, ali takoj popoldne se jim začne slabšati in ko ob treh spovednik zopet stopi k njih postelji, rečejo vsi vdani v voljo božjo po

latinsko: „Orate pro me, videtur esse ultima hora“, to se pravi: „Molite zame, zdi se mi, da je poslednja ura.“ — Proti pet'm stopita k postelji dva brata in grofa Brandis. Pri slovesu starejši reče: „Zaupam, da vaša milost jutri že trdnješo najdem.“ Nato škof resno odgovorijo: „Škof nima kaj dobrega na tem svetu.“ In ko mlajši grof pristavi: „Pa škofija jih potrebuje, četudi sami želijo umreti“, rečejo ponižno: „Saj na enem človeku ni ležče.“

Prikazala so se znamenja, da se smrt ne da več odvrniti. Njih posebnj prijatelj, častni korar Marko Glazer jih prosi, da bi smel čez noč ostati pri njih; ali niso mu dovolili ter rekli, da bodo sicer umrli, vendar to noč še menda ne, da ga tedaj še upajo videti. Tudi korarje in druge duhovne so prosili, naj gredo k počitku, le ko jih spovednik prosi, da bi smel ostati, so molčali in tako dovolili. Oj šeste do sedme ure je bila v stolni cerkvi molitvena ura zanje. Spovednik jim to pove, kar jih je močno potolažilo. Zdaj, kakor ves dan, so imeli najrajši svoje oči obrnjene na podobo žalostne Matere božje nad posteljo... Po molitveni uri stopi k postelji še nekoliko duhovnov, katere so posebno ljubili. Prijazno jih pogledajo in se poslednjikrat ljubeznivo nasmehnejo „po slovensko rekoč: „Ste po slovo prišli?“ Potem so zopet umolknili. Ko ob pol devetih zdravitelj potipa žilo, reče: „Smrt je blizu.“ Spovednik pristopi in jih vpraša, ali bi jim bilo ljubo, da bi jim kaj molili? Nato odgovorijo: „Da.“ Zdajci pokleknejo vsi korarji in še drugi duhovni in vsa družina okoli postelje. Začnemo najpoprej moliti lavretanske litanije. Nekaj časa še zastopno odgovarjajo: „Ora pro nobis“, to je: „Prosi za nas.“ Naenkrat izostane odgovor in zdravitelj nam pošepeta, da umirajo. Urno začnemo molitve za umirajoče, ali preden smo jih še dokončali, so že mirno in sladko izdihnili svojo dušo v roke svojega Stvarnika.

Glasi jok in prebridko žalovanje napolni zdaj vso dvorano; vse se gneta k postelji, da bi vsi še enkrat poljubili tiste roke, katere so jih tolikokrat blagoslovile; stolni prošt pa so pristopili, da bi jim — že tretjemu škofu — rahlo zatisnili oči. In kaj tolažljivo je opomnil njih strežaj: „Umrli so ravno tisti čas, ko so vsak dan s svojo družino opravljali večerno molitev.“

O p o m b a: Besedilo glej: Franc Kosar, Anton Martin Slomšek, Drobtinice za leto 1863, str. 217/20.

SVETILNIK SLOVENSKEGA NARODA

V novem letu, ki ga nastopamo, bo poteklo 100 let, odkar je umrl božji služabnik Anton Martin Slomšek, lavantinski škof. Svojo blagoslovljeno življenjsko pot je namreč končal 24. septembra 1862. Ime Slomšek bo ostalo za vselej zapisano z zlatimi črkami v zgodovini slovenskega naroda, pa tudi v srcu vsakega vernega Slovenca.

V zgodovini Slovencev

Vsak količkaj izobražen Slovenec ve, kaj je storil škof Slomšek za slovensko ljudstvo, kaj pomeni njegovo ime v slovenski zgodovini. Bil je eden izmed največjih domoljubov, buditelj slovenskega ljudstva v težkem razdobju njegove zgodovine, na prelomnici časov, ko se je slovensko ljudstvo prebudilo k narodni zavesti in pričelo ustvarjati samostojno narodno emiko in kulturo. Slomšek je bil duhovni prepodatelj slovenskega ljudstva, največji slovenski vzgojitelj, vzgojevalni pisatelj in pesnik. Ustanovil je Mohorjevo družbo (1852), ki že 110 let vrši veliko vzgojno in kulturno poslanstvo med slovenskim ljudstvom. Najpomembnejše

zgodovinsko delo pa je izvršil Slomšek, ko je l. 1859 premestil sedež lavantinske škofije iš št. Andraža na Koroškem v Maribor ter dosegel spremembo meja lavantinske škofije: slovenski kraji severno od Drave so bili izločeni iz sekovske škofije s sedežem v Gradcu ter bili pridruženi lavantinski škofiji. S tem je Slomšek združil skoraj vse štajerske Slovence v lavantinski škofiji ter seveda s tem v glavnem tudi začrtal našo severno mejo. To pa še ni ves Slomšek.

V srcih vernih Slovencev

Slomškovo ime ni zapisano le v zgodovini slovenskega naroda, temveč tudi v srcu vsakega vernega Slovenca. Slomšek ni bil velik učitelj in narodni buditelj slovenskega ljudstva, temveč od Boga poslani vodnik, „svetilnik, ki je na razpotju časov kazal svojemu ljudstvu pot domov“. Tako je dejal govornik ob Slomškovih dnevih leta 1936 v Mariboru.

Vse njegovo delovanje je prešinjala izredna gorečnost za božjo čast, zveličanje duš in duhovni zapredek slovenskega ljudstva. „Sveta vera bodi vam luč, materin jezik bodi vam ključ do zveličavne narodne omike“: to je bilo Slomškovo življenjsko geslo in njegova oporoka. — Verno slovensko ljudstvo je prepričano, da je bil Slomšek svetnik. — To prepričanje traja od njegove blažene smrti vse do danes. Njegov najožji sodelavec in življenjepisec, kanonik Franc Kosar, je dejal leta 1893: „Slomšek pa še vedno raste in bo raste, dokler ne zraste iz njega božji svetnik, ki ga bomo častili na oltarjih.“

Ta napoved se dobesedno izpolnjuje. Slomšek še vedno raste. Njegovo ime se izgovarja kot ime svetnika. Ob 50-letnici njegove smrti so pričeli zbrati njegove spise in spomine z namenom, da bi se začel postopek, da se proglasi Slomšek za blaženega.

Leta 1926 je lavantinski škof dr. Andrej Karlin z dovoljenjem svete stolice ustanovil posebno cerkveno sodišče, ki je začelo z delom. Leta 1936 so bili v Mariboru Slomškovi dnevi. Ob tej priliki je izročilo slovensko ljudstvo škofu dr. Ivanu Tomažiču prošnjo s 400.000 podpisi, da bi se Slomšek proglasil za blaženega. Težavno delo je prekinila druga svetovna vojna. Od leta 1947 se to delo nadaljuje in se bliža zaključku, nakar bo vse gradivo izročeno sveti stolici. Upamo, da se bo to zgodilo v novem letu. V ta namen bo potrebno še mnogo dela, molitve in žrtev. K tem molitvam vabim vse verne Slovence v novem letu, ko bomo slavili stoletnico smrti tega božjega moža.

Kako bomo obhajali stoletnico?

1. Predvsem želim, da bi se verni Slovenci dobro seznanili z vsemi dogodki, ki so v zvezi z blaženo smrtjo božjega služabnika Slomška.

2. Nadalje Vas vabim, da mnogo molite za to, da bi bil Slomšek kmalu prištet med blažene. V lavantinski škofiji se bodo v ta namen opravljale molitvene ure v župnijskih cerkvah vsak dan ob dnevih vednega češčenja Najsvetejšega.

3. Pr'poročajte se tudi zaupno Slomšku v svojih potrebah, seveda le v zasebnih molitvah. Morebitna izredna uslišanja pa sporočite škofijskemu ordinariatu v Mariboru po župnijskem uradu.

4. Da bodo Vaše molitve bolj uspešne, jih združujte s pogostim prejemanjem svetih zakramentov, zlasti ob prvih petkih in prvih sobotah. Od januarja do septembra bi mogli opraviti pobožnost prvih petkov, od maja do septembra pa pobožnost peterih prvih sobot.

5. Obiskujte tudi radi grob božjega služabnika Slomška v frančiškanski cerkvi v Mariboru. Kadar Vas pot pripelje v Maribor, se spomnite tudi Slomška in

JUGOSLAVIJA

3. maja 1960 je na Isola po težkih življenjskih preizkušnjah umrl dr. Karel Capuder, bivši ravnatelj I. drž. gimn. v Ljubljani. Bil je globoko veren katoliški izobraženec. Zaradi svoje katoliške značajnosti je moral po drugi svetovni vojni v komunistične zapore. Skupno z gor. nadškofom dr. Fr. B. Sedejem je v letih 1907 do 1910 izdajal Documenta Arch. Goritiensis. Marsikateri slovenski duhovnik ga je poznal in cenil kot svojega nekdanjega profesorja, drugi pa so se z njim srečavali, ko je rad hodil po naših prosvetnih društvih predavat. (Pr. Sv. Slov., 16. 6. 1960, str. 2)

O kresu 1960 je preteklo 15 let po mučeniški smrti slovenskega katoliškega pisatelja Narteja Velikonja. Pred sodiščem je odkrito izjavil, da ni sodeloval z OF, ker katolicizem ne more sodelovati s komunizmom. Med drugo svetovno vojno je opominjal svoje otroke: „Glejte, da boste v posvečujoči m'losti, pa se vam ne bo treba ničesar bati.“ Zapisal je „Naj ne zgorim na grmadi kot Njegov nasprotnik, nimam pa nič proti, če zgorim na grmadi v Njegovi službi. Toda tega nisem vreden...“ Pa je bil vreden, da je bil obsojen na krivično smrt. Smrtno obsodbo je sprejel ta na pol hromi katoliški mož, oče številne družine, z zmagoslavnim klicem: „Živel Kristus Kralj!“ Tudi nam duhovni-

kom je s svojim zgledom pokazal, da je treba biti zvest katoliškim načelom, čeprav za ceno mučeniške krvi. O njem se splača prebrati tele članke in razprave: Ivanka Velikonja (njegova hčerka), Bil je mož božji (DŽ, jun. 1950, str. 353/4); Dr. Tine Debeljak, Ob desetletnici smrti Narteja Velikonje, Zbornik Koledar Sv. Slov. 1955, str. 42/51; isti, Ob petnajstletnici Velikonjeve smrti, Sv. Slov., 23. jun. 1960, str. 2; Narte Velikonja, Pismo prijatelju (priobčil njegov sin Jože Velikonja), Zbornik Koledar Sv. Slov. 1956, str. 86/91 (To pismo je bilo napisano nekako v začetku leta 1944 in je zaradi Velikonjeve načelne jasnosti prav pomembno). Narte Velikonja, Ljudje, Buenos Aires 1955 (uvod napisal sin Jože Velikonja, opomba Tine Debeljak, zbral pisatelj sam, zdala ob desetletnici smrti Slovenska kulturna akcija); Anton Kacin, Začetki slovenskega leposlovnega ekspresionizma, Meddobje, l. 5., (1959), števil. 1/2, str. 19/39.

15. junija 1960 je sveta stolica imenovala dotedanjega ap. administratorja lavantinske škofije dr. Maksimilijana Držečnika za rednega lavantinskega škofa. Skraja je bil pomožni škof dr. I. J. Tomažiču, rajnemu mar. škofu, potem pa kot nasl. škof abrtenski več let ap. administrator lav. škofije. S trpljenjem mu ni bilo prizaneseno. Zlasti za tele stvari smo mu vsi verni Slovenci in duhovni-

se mu priporočajte na njegovem grobu. Božji služabnik počiva pod svetiščem Marijine bazilike, pod večno lučjo.

6. Posebne proslave se bodo vršile po lavantinski škofiji, po dekanijah ali za več dekanij skupaj. Na teh proslavah bodo sodelovali združeni pevski zbori.

7. Glavna proslava bo v nedeljo, 23. septembra, po vsej lavantinski škofiji, v Mariboru pa 23. in 24. septembra. Podroben spored bo še objavljen.

Opomba: To past. pismo mar. škofa dr. Maksimilijana Držečnika je objavilo Duh. življ. l. 29., maj 1962, str. 262/3.

ki doma in po svetu iskreno hvaležni: za nov prevod sv. pisma, ki ga je izdelal in založil lav. škof. ordinariat, za slovesno obhajanje stoletnice prenosa škof. sedeža iz št. Andraža v Maribor; za slovesni spomin stoletnice smrti božjega služabnika škofa A. M. Slomška ter za velik trud glede beatifikacijskega postopka omenjenega božjega služabnika. Pravili so, da mu je uradno čestital ob imenovanju za rednega škofa tudi predsednik Izv. sveta rep. Slovenije Boris Kraigher. Slovesno ustoličenje se je izvršilo 25. sept. 1960. V svojem govoru je novi redni škof izrazil željo, da bi po priprošnji b. sl. škofa A. M. Slomška mogel škofijo voditi po njegovih smernicah v čast božjo in zveličanje duš.

Jožef Milič, dekan in župnik v Povirju pri Sežani, je 30. jun. 1960 obhajal srebrno mašo. Dve leti je bil dušni pastir v Kubeđu, tri leta v L'ndavu, od l. 1940 pa je župnik v Povirju. Doma je iz Proseka. Ker je bil slovenski duhovnik, je moral okušati fašistično preganjanje. Katoliški glas (7. jul. 1960) mu je dal spričevalo, da je zaslužen in sposoben mož, zelo gostoljuben in razgledan, goreč župnik, ki ima očetovsko sree.

10. julija 1960 pa je francišškanski p. **Otmár**, kustos franč. province in župn. upravitelj na Kapeli (Kostanjevica) pri Novi Gorici, v Marijini božjepotni cerkvi pel srebrno sv. mašo. Pridigal mu je p. **Gabrijel**, župnik franč. župnije Matere milosti v Mariboru. Slovesnosti se je udeležil tudi ap. administrator dr. **Mihael Toroš**. (KG, 14. jul. 1960, str. 2.)

24. julija 1960, na god cerkvene patrone sv. Marjete, je horjulski g. župnik **Franc Nastran** v krasno ovenčani cerkvi z veliko slovesnostjo pel zlatomašo. Horjulski rojak dr. **Anton Čepon**, stolni kanonik, je v lepi pridigi poudarjal zasluge g. zlatomašnika. Od leta 1866 ni bilo v Horjulu nobene zlate maše; takrat je slavil zlatomašni jubilej izvrstni župnik **Aleš Jerala**, ki ga ljudje desetletja in desetletja niso mogli po-

zabiti. Zlatomašni pridigar je poudarjal poleg drugega zlasti zlatomašnikove zasluge za toliko duhovniških in redovniških poklicev iz majhne župnije. V letih njegovega župnikovanja je bilo posvečenih osem duhovnikov: **Ivan Lončar** (1923), dr. **Ludovik Čepon** in **Janko Oblak** (1934), dr. **Filip Žakelj** (1935), ter **lazaristi**: **Andrej Prebil** (1938), **rajni štefan Bastič** (1939) in **Andrej Lukan** (1939), proti koncu druge svetovne vojne pa **kartuzijan p. Hugo** (Franc) **Rožnik**, zapozneli poklic.

Zadnjo nedeljo v juliju 1960 pa je župnija Avče pri Kanalu doživela zlatomašno slovesnost domačega g. župnika **Franca Močnika**, nečaka goriškega nadškofa dr. **Fr. B. Sedeja**. Jubilant je doma iz vacise Gorje pri Cerknem. Zlate maše sta se udeležila dekana **Andrej Simičič** (ta je imel slovesno pridigo) in **Ivan Semič** ter več drugih sobratov (KG, 4. avg. 1960, str. 4.).

17. sept. 1960 je v št. Vidu nad Ljubljano odšla po plačilo za toliko dobrih del gospa **Ivanka Zaletel**, mati g. **Vinkota Zaletela**, vogrškega župnika in vsem znanega velikega potnika in predavatelja. Bila je globoko verna in molitvena žena, kot trgovka zelo sposobna, pa izredno dobrega srca ter odprtih rok za reveže in Cerkev. Pogrebne obrede je izvršil sedanji ljublj. nadškof **Anton Vovk** v spremstvu domačega župnika in še sedmih duhovnikov; škof se je v ganljivem govoru tudi poslovil od te plemenite krščanske žene in matere (Pr. Naš tednik, 22. sept. 1960, str. 4.).

Na veliki šmaren 1960 je g. **Tone Krapež**, dekan iz Dobrovega v Goriških Brdih, v **Medani v Brdih** blagoslovil novo kapelico in novo Marijino podobodelo ak. slikarja **Toneta Kralja**, ki je izbral za sliko prav domače motive: **Jezušček** v Marijinem naročju in angeli okrog njega nosijo v rokah polne košarice briških sadežev: breskve, grozdje in češnje. Pred leti so nekateri pokvarjenci kapelo hudo poškodovali, a dobri **Medanci** so sedaj Mariji znova sezidali lepo kapelico in postavili vanjo

krasno Marijino sliko. Slovesnosti se je udeležilo veliko vernih Brdcev (DŽ, dec. 1960, str. 716).

8. avg. 1960 se je zbralo veliko duhovnikov in vernikov v Malovšah na Vipavskem ob 25-letnici smrti msgr. Leopolda Cigoja; bil je med najodličnejšimi predstavniki goriške slov. duhovščine po prvi svetovni vojski; kot spirital v malem semenišču v Gorici je vzgojil veliko duhovniških poklicev, ki zdaj delujejo v goriški in tržaško-koperski ap. administraturi. Andrej Simčič, dekan v Solkanu in delegat ap. adm. msgr. dr. Mihaela Toroša, je v odličnem govoru orisal življenje in delo nepozabnega msgr. L. Cigoja (Pr. DŽ, dec. 1960, str. 711).

20. okt. 1960 je bil sed. ljublj. nadškof Anton Vovk v prostorih ljublj. teol. fakultete slovesno proglašen za častnega doktorja bogoslovja. Doktorško diplomo mu je izročil beograjski nadškof dr. Josip Učić. Med gosti so bili mar. škof dr. Maksimilijan Držečnik, ap. administrator msgr. dr. Mihael Toroš in križevski škof — sedaj beogr. nadškof koadjutor — dr. Gabrijel Bukatko. Navzoč je bil tudi Boris Kocijančič, predsednik verske komisije LRS.

16. okt. 1960 je ljublj. nadškof Anton Vovk prišel v Dutovlje posvečevat dva nova oltarja: karm. M. b. in sv. Blaža. Načrt za oltarja je naredil inž. Tone Bitenc, Plečnikov učenec. Tako je Kras dobil v dutovljskem svetišču dva prava bisera arhitektonske umetnosti. Domači župljani so z veliko ljubeznijo pripomogli, da je bilo dragoceno delo dovršeno. Pred posvečevanjem pa se je po nerodnosti streznika razbil pokrovček za grobek pri oltarju M. b. Ker kamnosek ni mogel takoj napraviti novega, je dobri škof posvetil le oltar sv. Blaža, oltar karm. M. b. pa je posvetil 28. okt. 1960, na god sv. apostolov Simona in Juda (KG, 3. nov. 1960, str. 2).

P. Odilo Hajnšek, OFM, je v Ave Maria Koledarju za l. 1962 (str. 142/3) zapisal prelepe stvarj o pok. Jožetu Urankarju, očetu dveh frančiškanov: r. p. Aleksandra Urankarja in p. Kon-

stantina, točasnega rektorja svetišča na Sveti gori nad Solkanom in samostanskega predstojnika. Tako vzornega moža smemo kjer koli vernikom, zlasti možem, staviti za zgled. Naj vsaj nekatere misli Odilove omenimo:

„V mesecu sv. rožnega venca in sicer 16. okt. 1960 je umrl v Laškem pri Celju veliki apostol sv. rožnega venca: kadar sem ga videl v njegovi železničarski uniformi, vedno je imel v roki rožni venec: bil je to železniški revizor Jože Urankar. Dočakal je visoko starost 84 let... Bil je markantna osebnost med slovenskimi železničarji. Vsakemu je imponiral njegov možati, energični in pošteni nastop. Njegov značaj je spoštoval prijatelj in nasprotnik. Mož izklesan v svojem prepričanju, ki od njega ni popustil niti za piko. Poštenjak skozi in skozi, Slovenec z dušo in telesom, mož strogo krščanskega prepričanja in življenja, katerega lahko v tem oziru stavimo za zgled kot vzor moža vsem drugim. Če je le mogel, je šel k sv. maši in k sv. obhajilu vsak dan: Živel je res iz sv. obhajila in iz vere. Naročal in bral je samo katoliško berilo, bil je od mladosti član tretjega reda sv. Frančiška in vseh katoliških in verskih organizacij. Predvsem pa je bil družinski oče, kakršnih bi težko našli veliko po mestih. Za družico svojega življenja si je izbral Katarino, ki je z njo živel v zglednem zakonskem življenju nad 60 let. V zakonu se j'ma je rodilo 11 otrok, ki jih je dal vse izobraziti. Dva sinova sta bila duhovnika frančiškana... Pokojni oče Jože Urankar je imel tudi uradno posinovljenje franč. reda. Od jugosl. države pa je bil pokojni zaradi svoje vestnosti in poštenosti odlikovan z zlato kolajno. V svoji službi pokojni ni poznal niti korupcije niti pretirane strogosti: vse službene težave je reševal z veliko in odkrito ljubeznijo. Malo 'korupcije' je poznal samo pri duhovnikih, ki jih je globoko spoštoval. Poznali so ga skoraj vsi slovenski duhovniki, ki so ga srečavali na vlakih. Večkrat je našel duhovnika na vlaku

v tretjem razredu med kakšnimi glasnimj potniki, ki navadno niso preveč dostojno govorili. Včasih smo morali duhovniki na vlaku kar ušesa mašiti. Ko se je prikazal sprevodnik, pozneje revizor Urankar, so kmalu vsi zabavljači utihnili. Ne bilo bi se jim dobro godilo, če bi kakšnega zasačil, da zmerja duhovnika. Največkrat pa je duhovnika prijel za roko in mu velel: Pojdite z menoj, gospod! In peljal ga je v drugi razred: Tukajle se usedite, pa boste lahko mirno molili svoj brevir! Navadno je duhovnika v posebni kupe ali sobico kar zaklenil. Ko je končal svojo revizijo, je prišel nazaj in se je z duhovnikom spoštljivo pogovarjal. Pokojni g. Urankar je bil najbolj vesel, če je dobil na vlaku frančiškana in če mu je mogel izkazati kakšno uslugo. Jaz sem se kar veselil, kadar koli sem zagledal revizorja Jožeta. Kako sva potem prijetno kramljala v vlaku sede od Maribora do Ljubljane ali v nasprotno smer. Pravil mi je o svojih otrokih, ki jih je tako ljubil in je bil nanje tako ponosen. Duhovniki so se mu izkazali hvaležne za njegovo ljubeznivost, saj se jih je kar deset udeležilo njegovega pogreba. Pogreb je vodil franč. župnik Matere milosti v Mariboru p. Gabrijel Planinšek, ki je imel tudi pretresljiv povor o poštemem in zvestem možu ter o vzornem očetu. Govoril mu je tudi domači župnik z Laškega g. Korban...“

Sredi marca l. 1952 je slov. kom. partija za dosego svojih namenov hotela ostrašiti slov. duhovščino in ji vzeti ugled pred ljudstvom. Zato so priredili tako imenovani „tolminski proces“ zoper skupino duhovnikov in laikov s Tolminskega. Obtožili so jih sodelovanja z okupatorjem, špijonaže po 2. svetovni vojski in rovarjenja zoper CMD. Takrat so bili obsojeni: Ivan Kobal, župnik v Kobaridu, na 18 let ječe; Ivan Hlad, župnik v Logu pod Mangartom, na 16 let ječe; Ljubo Marc, župnik v Drežnici, na 10 let ječe; Karel Klinkon, župnik na Libušnjem, na 9 let ječe; Robert Zadnik, župn. upra-

vitelj v Solkanu, na 18 mesecev, Stan-ko Sivec, bogoslovec z Livka, na 3 leta; kobariški organist Šturm na 8 let. Vsa slov. javnost je bila takrat prepričana, da so bili nedolžni obsojeni. Na manjšo kazen obsojeni so morali vso prestati. Drugi so bili kasneje pomiloščeni. Prvi je prišel iz zaporja g. Klinkon, za njim g. Marc, potem g. Kobal in končno g. Hlad. Zadnja dva sta prestala 8 let zaporja. Takratni drž. tožilec, Bajc je dejal: „Demokratski sodniki so sužnji dokazov, mi socialistični pa sodimo po svoji socialistični vesti in morali.“ Vsaj deloma so s skrajšanjem krivične kazni popravili krivico. A Kat. glas dobro pravi: „Nikakor pa ne pomeni to, da je partija popustila v boju zoper vero in duhovščino. Le taktiko je spremenila. Cilj ostane še naprej isti, njih socialistična vest in morala tudi“ (KG, 8. sept. 1960, str. 2).

Proti koncu leta 1960 so se v gor. administraturi izvršile tele spremembe: Joško Berce, prefekt v semenišču v Vipavi, je šel za kaplana v Idrijo; Angel Batič, župn. upravitelj v Temnici na Krasu pa je prišel za prefekta v malo semenišče v Vipavo. Lojze Vetrlih je postal župnik na Otlici; g. Albin Bratina, ki je bil več kot 20 let na Otlici, je pa odšel v škrbino na Kraš. V Kežbani v Brdih pa je nastopil kot dušni pastir Danilo Cimprič (KG, 8. dec. 1960, str. 3).

27. nov. 1960 je bil velik dvojni praznik v Kojškem v Brdih: sklep sv. misijona in srebrna sv. maša g. Andreja Simičiča, župnika in dekana v Solkanu ter delegata ap. administratorja za jug. del goriške nadškofije. Slovesnosti se je udeležil tudi krški škof dr. Josip Srebrnič in številna duhovščina (KG, 8. dec. 1960, str. 3).

14. nov. 1960 je v domovinj umrla gospa Ivana Jambrovič, mati g. Avgusta Marjana Jambroviča, župnika v Justo Daractu v sanluisški škofiji v Argentini. Pokopali so jo v Ptuj.

23. nov. 1960 pa je v Hrvači pri Ribnici Bog poklical k sebi po plačilo

Marijo Fric, mater trnovskega župnika Franceta Frica, nekdanjega profesorja v škofovih zavodih v št. Vidu.

Okrožnica šte. 10/1960 ljublj. škof. ordinariata z dne 30. septembra 1960 poroča:

„Za častnega kanonika stolnega kapitlja v Ljubljani je bil ob svoji osemdesetletnici imenovan msgr. Stanko Premrl, profesor Glasbene akademije v pokoju, in sicer zaradi izrednih zaslug za cerkveno glasbo. Vseh zadnjih petdeset let je bil naš vodilni cerkveni glasbenik: 30 let je bil regens chori v ljubljanski stolnici in neprekosljiv improvizator na orglah, prav toliko let je bil ravnatelj orglarske šole in profesor za cerkveno glasbo v semenišču in pozneje na teološki fakulteti, 35 let je nad vse skrbno urejeval Cerkevni glasbenik, predvsem pa je naš najbolj plodovit cerkveni komponist, saj je skomponiral preko 2000 cerkvenih in svetnih skladb visoke kvalitete. Kljub visoki starosti še vedno pridno komponira, se zanima za vsa cerkvena glasbena vprašanja in sodeluje pri škofiji kot cenzor. Bog naj ga še dolgo ohrani tako svežega in čilega!“

Alojzij Breceljnik, župn. upravitelj v Krašnji, je bil po lastni želji razrešen službe in se je naselil v Komendi. Na njegovo mesto je bil imenovan Klemen Mav, župn. upravitelj v Žalni. Janez Sladič, vikar namestnik v Šmarju, se je vrni iz zopora; njegov namestnik Mirko Jereb pa je bil premeščen za vikarja in kaplana v Novo mesto. Janez Tomaz, vikar in kaplan v Novem mestu, je bil premeščen za kaplana v Sodražico. Ivan Špan, SDB, je bil imenovan za župn. upravitelja na Koprivniku v

Bohinju (Pr. Okr. ljublj. škof. ord. 10/1960 z dne 30. sept. 1960, str. 4).

Zajec Ciril SDB, kaplan v Mostah v Ljubljani, je bil premeščen v Niš; na njegovo mesto je bil imenovan Briški Miloš, SDB, do sedaj kaplan na Kapeli v lavantinski škofiji; Čampa Jožef, SDB, kaplan v Cerknici, je bil premeščen v lavantinsko škofijo; na njegovo mesto je bil imenovan Kouter Štefan, SDB, ki je zadnja leta služboval v skopljanski škofiji; p. Evgen Ketiš, OFM, kaplan pri Sv. Mariji v Mariboru, je bil imenovan za kaplana v Mošnjah s sedežem na Brezjah; p. Jakob Bijol, OFM, diplomirani teolog, za kaplana v Spodnji šiški v Ljubljani (Okr. 9/1960 škof. ord. ljublj. z dne 30. avg. 1960).

Sveta kongregacija obredov je z dnem 12. okt. 1960 za tri leta podaljšala indult, da smejo ordinariji Jugoslavije dovoljevati tudi peto in slovesno mašo zvečer ter da smejo pri večerni maši podeljevati tudi redove. Tisti, ki hočejo imeti na pr. popoldan pogreb s peto mašo — seveda po četrti uri — naj za dovoljenje za peto mašo posebej prosijo (Okr. 1/1961 škof. ord. ljublj. z dne 1. jan. 1961, str. 7).

Nezapovedanih praznikov obhajajo v ljublj. škofiji še šest. Verniki jih žele imeti. Vendar nekatere dekanije tožijo, da obisk božje službe na nezapovedane praznike pojema. Ljublj. ordinarij pravi: „Te praznike moramo ohraniti, vendar bo prav, da je božja služba te dni manj slovesna kakor na zapovedane praznike. Kjer bi bil, zlasti pri poznih mašah, obisk res slab, smemo pridigo nadomestiti s kratko katehezo ali jo tudi opustiti“ (Prav tam, str. 7).

